

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen digitaalisen osaamisen suunnitelma

Sisällys

1. Mäntsälän varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen digitaalisen osaamisen suunnitelma	2
1.1 Motivi-työryhmä, digivastaavat ja yksikön digitiimi	3
2. Digitaalinen osaaminen osana varhaiskasvatusta ja esiopetusta.....	4
3. Pedagogisesti laadukas digitaalinen oppimisympäristö	6
4. Digiturvataidot	7
4.1. Digitaalinen turvallisuus ja vastuullisuus	7
4.2. Tekijänoikeudet.....	8
5. Tekoälyyn tutustuminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa.....	9
6. Digitaalisen osaamisen kuvaukset	10
6.1 Digitaalinen osaaminen.....	10
Käytännöntaidot ja oma tuottaminen - Tekniset perustaidot	11
Käytännöntaidot ja oma tuottaminen – Toiminta eri ympäristöissä	12
Käytännöntaidot ja oma tuottaminen – Tuottaminen	12
Vastuullisuus ja turvallisuus - Vastuullisuus	13
Vastuullisuus ja turvallisuus - Turvallisuus	14
Vastuullisuus ja turvallisuus - Ergonomia	14
Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely - Tiedonhallinta	15
Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely – Tutkiva ja luova työskentely	15
Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely – Vuorovaikutus	16
6.2 Medialukutaito.....	17
Median tulkinta ja arviointi – Mediasisältöjen tulkinta	18
Median tulkinta ja arviointi – Median vaikutusten ymmärtäminen	18
Median tulkinta ja arviointi – Media tietolähteenä	19
Median tulkinta ja arviointi – Minä median käyttäjänä	19
Median tuottaminen - Luova ilmaisu	20
Median tuottaminen - Vaikuttaminen	21
Median tuottaminen – Tiedon välittäminen	21
Median tuottaminen – Minä median tuottajana	22
Toiminta mediaympäristöissä - Turvallisuus	23
Toiminta mediaympäristöissä - Vastuullisuus	23
Toiminta mediaympäristöissä - Hyvinvointi	24
Toiminta mediaympäristöissä – Hyvä vuorovaikutus	24
6.3 Ohjelmointiosaaminen.....	25
Ohjelmoinnillinen ajattelu	26
Tutkiva työskentely ja tuottaminen	27
Ohjelmoidut ympäristöt ja niissä toimiminen	28
7. Yhdessä digiseikkailuun – rohkeasti, uteliaasti ja ilolla	28
Lähteet	29
Liite 1. Laitehankintasuunnitelma 2025–2027.....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

1. Mäntsälän varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen digitaalisen osaamisen suunnitelma

Mäntsälän varhaiskasvatus on mukana digitalisaation kehityksessä oppimisen näkökulmasta. Kokopäiväpedagogiikassa hyödynnetään työvälineenä teknologiaa ja ne ovat osa oppimisympäristöä. Digitaalisia välineitä, kuten älytaulua, tabletteja, puhelinta ja lattiarobotteja käytetään mm. pedagogiseen dokumentointiin, tiedon etsimiseen, medialukutaidon vahvistamiseen, oppimisen tukemiseen erilaisten sovellusten avulla, kuvakommunikaatioon sekä musiikillisen ja kuvallisen ilmaisun vahvistamiseen. Henkilöstö sisäistää monilukutaidon ja digitaalisen osaamisen taitojen mahdollisuudet ja merkityksen omassa työssään ja lasten toimijuuden sekä osallisuuden turvaajina. Henkilöstö uskaltaa oppia, kokeilla ja innostua yhdessä lasten kanssa. He hallitsevat perustaidot yksiköiden digitaalisten laitteiden käytöstä. Kaikilla Mäntsälän varhaiskasvatukseen osallistuvilla lapsilla on tasavertaiset mahdollisuudet tutustua, oppia, kokeilla ja harjoitella monilukuun- ja digitaalisen osaamiseen liittyviä taitoja yhdessä toisten lasten sekä innostuneen ja osaavan kasvatushenkilöstön kanssa. (Mäntsälän varhaiskasvatussuunnitelma)

Esiopetuksen arjessa on tärkeää, että tieto- ja viestintäteknologinen monilukutaitoon liittyvä osaaminen nähdään hyvin monipuolisena ilmiönä. Samalla kun tietotekniikan monipuolisia mahdollisuuksia tarjotaan lapsille, opetetaan suhtautumista tiedonkäsittelyn oikeellisuuteen. Esiopetuksessa huomioidaan elokuvien ja pelien ikäraajat. Lapset harjoittelevat laitteiden monipuolista, turvallista ja tarkoituksenmukaista käyttöä. Huoltajien kanssa keskustellaan lasten tvt-osaamisesta ja tarvittaessa tehdään sopimuksia. (Mäntsälän esiopetuksenopetussuunnitelma 2025)

Mäntsälän varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tavoitteena on varmistaa, että jokainen lapsi saa tulevaisuuttaan varten riittävät digitaaliset taidot. Digitaaliset taidot ovat erottamaton osa ajattelun ja oppimisen taitoja. Digitaalisia taitoja harjoitellaan ikätasoisesti, yhdessä tekemällä ja yhdessä oppien. Teknologian ja laitteiden hyödyntäminen ei korvaa perinteisiä oppimismenetelmiä, vaan täydentää niitä ja tarjoaa uusia mahdollisuuksia oppimiseen. Varhaiskasvatuksen henkilöstö ohjaa ja tukee lapsia digitaalisten laitteiden käytössä varmistuen, että käyttö on turvallista ja tarkoituksenmukaista. Digitaalisen osaamisen ja mediakasvatuksen osa-alueita toteutetaan myös ilman laitteita, monipuolisesti osana muuta toimintaa.

Tämän digitaalisen osaamisen suunnitelman tarkoituksena on tukea varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstöä digitaalisen osaamisen ja digipedagogiikan suunnittelussa sekä toteutuksessa ja vahvistaa henkilöstön medialukutaitoa ja digitaalista sekä ohjelmoinnillista osaamista. Digitaalisen osaamisen suunnitelma tarkastetaan ja tarvittaessa päivitetään kerran vuodessa Motivi-työryhmän toimesta yhteistyössä kunnan tietohallinnon kanssa.

Digitaalisen osaamisen edistäminen Mäntsälän varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa:

Leikitään Tutustutaan Ihmetellään

Nimetään Tutkitaan Kokeillaan Harjoitellaan

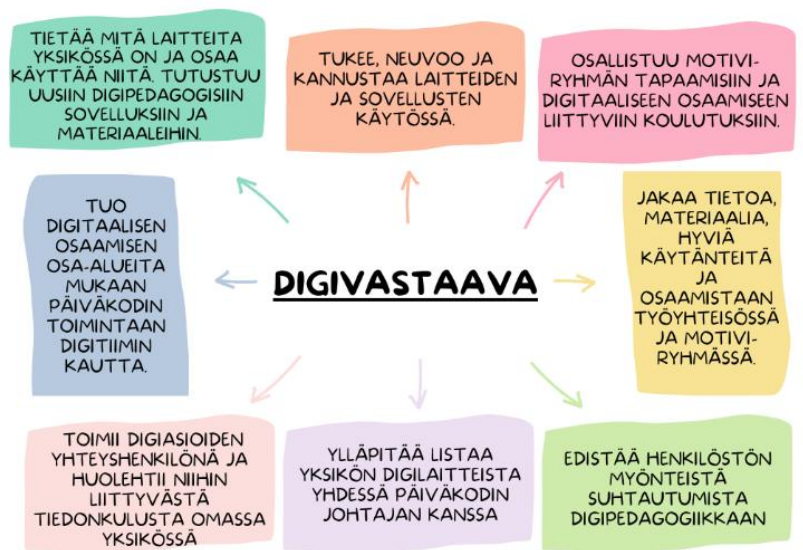
Tuotetaan Keskustellaan Havainnoidaan

Oivalletaan Tarkastellaan Ideoidaan Ratkaistaan

1.1 Motivi-työryhmä, digivastaavat ja yksikön digitiimi

Mäntsälän varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen digitaalista osaamista arvioi ja kehittää MOTIVI-työryhmä. Sen tavoitteena on vahvistaa digipedagogiikkaa, mediakasvatusta ja henkilöstön digitaalista osaamista. Työryhmään kuuluvat varhaiskasvatusyksiköiden digivastaavat sekä yksi päiväkodin johtaja. Tämä mahdollistaa sekä käytännön että johtamisen näkökulmien yhdistämisen kehittämistyössä. Työryhmä kokoontuu joka toinen kuukausi käsittelemään ajankohtaisia digiosaamiseen liittyviä teemoja, jakamaan hyviä käytäntöjä ja suunnittelemaan yksiköihin jalkautettavia kehittämistoimia. Työryhmän ideat, vinkit ja kehittämissuhteudet viedään käytäntöön yksiköiden digitiimien kautta. Näin varmistetaan, että kehittäminen tavoittaa koko henkilöstön ja juurtuu osaksi arjen toimintaa.

Jokaisessa Mäntsälän varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yksikössä toimii nimetty **digivastaava**, joka tukee yksikön henkilöstöä digitaalisten laitteiden ja sovellusten pedagogisessa käytössä oman osaamisensa mukaisesti. Digivastaava neuvoo ja kannustaa kollegoitaan sekä kehittää yksikön digitaalista osaamista yhteistyössä päiväkodin johtajan ja apulaisjohtajan kanssa. Hän edistää myönteistä suhtautumista digitaaliseen osaamiseen omalla esimerkillään. Digivastaava osallistuu Motivi-työryhmän tapaamisiin, jakaa vinkkejä ja hyviä käytäntöitä sekä toimii yksikön digitiimin vetäjänä.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yksikössä toimii myös **digitiimit**, joissa on edustus jokaisesta lapsiryhmästä. Tiimi kokoontuu säännöllisesti joka toinen kuukausi, MOTIVI-työryhmän tapaamisen jälkeen. Digitiimissä keskustellaan yksikössä esiin nousseista digipedagogiikan aiheista, jaetaan käytännön vinkkejä ja kokemuksia sekä harjoitellaan yhdessä sovellusten ja laitteiden käyttöä. Tavoitteena on vahvistaa digipedagogiikkaa arjen toiminnassa. Tiimi toimii osaamisen jakamisen ja kehittämisen kanavana ja sen toiminta tukee koko henkilöstön digitaalista osaamista.

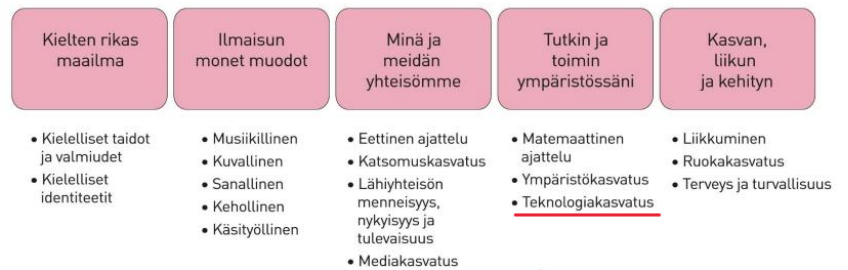
2. Digitaalinen osaaminen osana varhaiskasvatusta ja esiopetusta

Varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet velvoittavat toteuttamaan digitaalista osaamista ja mediakasvatusta osana pedagogista toimintaa. Digitaalinen osaaminen sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen kuuluvat laaja-alaisen osaamisen ja oppimisen osa-alueisiin. Digipedagogiikka on olennainen osa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen arkea ja toimintaa. Sen tarkoituksena on tukea lasten ajattelun, oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja. Digitaaliset välineet eivät kuitenkaan korvaa perinteisiä pedagogisia menetelmiä, vaan täydentävät niitä ja tarjoavat uusia mahdollisuuksia oppimiseen. (Opetushallitus 2022a, 2014.)

Varhaiskasvatuksella ja esiopetuksella on tärkeä asema lasten digitaalisen osaamisen perustan luomisessa yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa lapsille tarjotaan mahdollisuuksia kokeilla ja harjoitella turvallista toimintaa digitaalisissa ympäristöissä ja laitteiden parissa. Henkilöstö ohjaa ja tukee lapsia varmistaen, että käyttö on turvallista, tarkoituksenmukaista ja pedagogisesti perusteltua. Digipedagogiikkaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan osana kokopäiväpedagogiikkaa samalla tavoin kuin muitakin pedagogisen toiminnan osa-alueita. Kun digipedagogiikka liitetään osaksi normaalia varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintaa, se on luonnollinen osa arjen pedagogiikkaa ja lasten digitaalisen ymmärryksen edistämistä. Yhdessä tekeminen ja uusien asioiden opettelu tukee lasten osallisuutta ja vahvistaa kokemusta yhteisöllisestä oppimisesta.

Oppimisen alueet

Digitaalinen osaaminen tarkoittaa taitoa käyttää digitaalisia laitteita, sovelluksia ja välineitä turvallisesti sekä tarkoituksenmukaisesti. Se on tärkeä kansalaistaito, joka auttaa lapsia ymmärtämään ja hyödyntämään teknologian mahdollisuuksia arjessa, oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä parantaa lasten koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Jokaisella lapsella on myös oikeus digitaaliseen osaamiseen. (Opetushallitus 2022a.) Digitaalisen osaamisen edistäminen ei siis ole mielipide asia, vaan se on jokaisen kasvattajan velvollisuus ja lasten oikeus.

Teknologia ja erilaiset laitteet tarjoavat mahdollisuuden uuden oppimiselle ja monipuolisen pedagogiikan toteuttamiseen. Digitaalisten laitteiden ja -ympäristöjen avulla voidaan tukea erityisesti tutkivaa oppimista, vuorovaikutusta ja leikillistä oppimista. Digitaalisuuteen, laitteisiin ja mediaan tutustutaan lasten kanssa yhteisen ihmettelyn, kokeilun ja leikin kautta. Laitteita käytetään yhdessä henkilöstön ja muiden lasten kanssa, korostaen aktiivista vuorovaikutusta, lasten osallisuutta, mielenkiinnon kohteita ja leikillisyyttä. (Opetushallitus 2025a, 2022b).

Digitalisaatio muuttaa myös varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintaympäristöjä. Tämä edellyttää yksiköiden toimintakulttuurin sekä henkilöstön digitaalisen osaamisen tietoista päivittämistä ja kehittämistä. Kasvatus- ja opetushenkilöstön digitaaliselle osaamiselle on tulossa vuoden 2027 aikana omat digitaalisen osaamisen kuvaukset, joilla pyritään varmistamaan henkilöstön riittävä ymmärrys sekä digitaalinen ja digipedagoginen osaaminen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2025). Mäntsälän varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa henkilöstön digitaalista osaamista ja kehittämistarpeita kartoitetaan joka toinen vuosi toteutettavalla kyselyllä.

Aikuiset toimivat varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen arjessa positiivisina esimerkkeinä digitaalisten laitteiden ja -ympäristöjen käytössä ja suhtautumisessa niihin sekä ohjaavat lapsia niiden turvalliseen ja terveelliseen käyttöön, huomioiden lasten ikä- ja kehitystason. Digipedagogiikkaa voidaan toteuttaa sekä laitteiden kanssa että ilman niitä. Tärkeää on pohtia, mikä on digivälineiden tuoma pedagoginen lisäarvo ja miten ne tukevat oppimista muiden menetelmien rinnalla. Kun digitaaliset mahdollisuudet ja välineet yhdistetään osaksi lapsiryhmän toimintaa, teemoja ja tavoitteita, digipedagogiikasta muodostuu luonteva osa arjen pedagogiikkaa. Teknologian ja digipedagogiikan tarkoituksena varhaiskasvatuksessa sekä esiopetuksessa on luoda uusia mahdollisuuksia ja toimintatapoja lasten tulevaisuuden taitojen opetteluun turvallisessa ympäristössä, jossa laitteet ja digitaaliset oppimisympäristöt toimivat pedagogisina työvälineinä oppimisen tukena.

Alle 3-vuotiaat

- katsellaan kuvakirjoja ja tutustutaan erilaisiin kuviin sekä viesteihin
- tutustutaan lasten mielenkiinnon kohteena olevaan lasten mediaan sekä sen hahmoihin; liitetään ne osaksi toiminnan teemoja
- otetaan valokuvia ja videoita, katsotaan niitä yhdessä
- kuunnellaan musiikkia
- luodaan digivälineillä erilaisia ääni- ja kuvamaailmoja, joilla rikastetaan leikkiä ja oppimisympäristöjä
- nimetään, sanoitetaan, luokitellaan ja vertaillaan asioita
- ihmetellään ja tutkitaan arjen teknologiaa; laitteita, oppimisleluja ja symboleja
- leikitään, rakennetaan ja pelataan
- käytetään erilaisia kuvasarjoja arjen pedagogiikassa; esim. pukemisjärjestys, käsienpesu.
- harjoitellaan laitteiden turvallista käyttöä

3-5-vuotiaat

- tutustuaan erilaisiin digitaalisiin laitteisiin ja -ympäristöihin
- tutkitaan ja nimetään arjen teknologiaa ja laitteita
- tutustutaan monipuolisesti lapsia kiinnostaviin mediasisältöihin
- ratkotaan ongelmia, vertaillaan, luokitellaan ja rakennetaan
- opetellaan turvallista laitteiden ja median käyttöä
- katsotaan, kuunnellaan ja harjoitellaan omaa luovaa tuottamista; sadutus, digitalinat, kirjat, kuvat, sovellukset, musiikki
- kokeillaan leikillisiä oppimisleluja ja digitaalisia oppimisympäristöjä
- harjoitellaan valokuvaamista ja videoimista
- haetaan tietoa ja tutkitaan asioita digilaitteita hyödyntäen
- tutustutaan ohjelmointiin leikkien ja oppimislelujen avulla
- harjoitellaan digiturvaitoja
- rikastetaan leikkejä ja oppimisympäristöjä digitaalisten sisältöjen avulla

Esiopetus

- kuvataan, videoidaan ja muokataan omia digiteoksia
- käytetään arjessa monipuolisesti erilaisia oppimisleluja, sovelluksia ja ohjelmointivälineitä
- tutustutaan ikäräjoihin ja symboleihin
- harjoitellaan digiturvaitoja
- haetaan tietoa monipuolisesti
- harjoitellaan median lukutaitoa; mikä on totta?
- tutustutaan monipuolisiin ja erilaisiin mediasisältöihin ja tuotetaan niitä itse; videot, kuvat, kirjat ja musiikki
- harjoitellaan miten toimia turvallisesti ja vastuullisesti mediassa ja digitaalisissa ympäristöissä
- harjoitellaan ohjelmoinnillista ajattelua ja ongelmanratkaisua
- tutkitaan ja tutustutaan teknologiaan ja opetellaan käyttämään sitä; hiiri- ja näppäimistötaidot
- toteutetaan erilaisia projekteja, joissa yhdistyvät media, sovellukset ja pelillisuus
- liitetään digitaalisia elementtejä leikkeihin ja oppimisympäristöihin

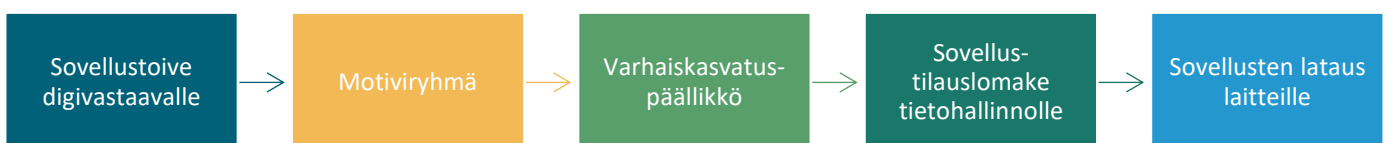
3. Pedagogisesti laadukas digitaalinen oppimisympäristö

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa pedagogisesti laadukas digitaalinen oppimisympäristö tukee yhteisöllistä oppimista, leikkiä, luovuutta sekä tutkivaa ja toiminnallista oppimista. Digitaalisia oppimisympäristöjä ja -sisältöjä valittaessa tulee huomioida varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen erityispiirteet, kuten lasten ikä- ja kehitystaso sekä leikin keskeinen rooli. Digitaalisuuteen tutustutaan leikillisesti ja yhdessä aikuisen kanssa, korostaen toiminnan vuorovaikutuksellisuutta ja luovuutta. Lapsi on aktiivinen toimija ja tuottaja myös digitaalisissa oppimisympäristöissä. Aikuiset toimivat esimerkkeinä digilaitteiden käytössä ja suhtautumisessa niihin. He ovat kiinnostuneita lasten digitaalisesta maailmasta ja keskustelevat lasten ja huoltajien kanssa ajankohtaisista median ja digimaailman ilmiöistä, jotka ovat osa monen lapsen arkea. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa luodaan perustaa tiedon hankinnalle, sen jäsentämiselle sekä luovalle ja kriittiselle ajattelulle. Nämä taidot huomioidaan myös digitaalisia oppimisympäristöjä ja sovelluksia käytettäessä. (Opetushallitus 2021.) Pedagogisesti laadukas digitaalinen oppimisympäristö ja sisältö tukevat lapsen kehitystä, oppimista ja motorisia taitoja sekä edistävät yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja turvallisuutta (Mediamieli 2025).

Mäntsälän varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa hyödynnetään monipuolisesti digitaalisia laitteita ja -oppimisympäristöjä. Yksiköissä on erilaisia digilaitteita, kuten näyttöjä, älytauluja, dokumenttikameroita, lattiarobotteja, valopöytiä ja digitaalisia mikroskooppeja. Jokaisessa ryhmässä on käytössä iPadit ja niitä käytetään ja lainataan tarvittaessa yli ryhmärajojen. Kunnan varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen on laadittu suunnitelma digilaitteiston päivittämiseksi ja iPadien määrän lisäämiseksi (Liite 1). Suunnitelmaa tarkennetaan tarpeen mukaan ja uudet laitteet hankitaan leasing-sopimuksilla. Näin varmistetaan, että laitteet pysyvät ajantasaisina ja, että laitteille on saatavilla käyttö- ja toimintatukea.

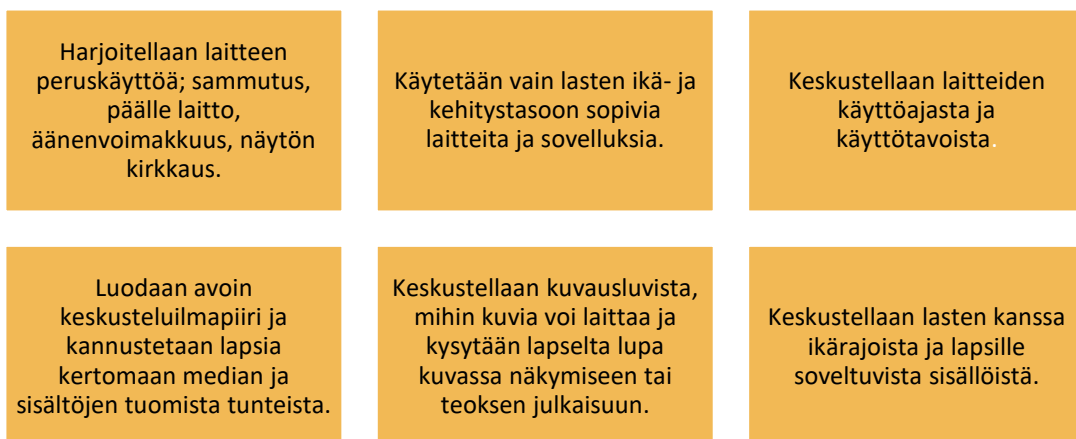
Digitaaliset sovellukset asennetaan laitteille keskitetysti tietohallinnon toimesta erillisen sovellustilauslomakkeen kautta. Lähtökohtaisesti käytössä ovat vain maksuttomat sovellukset ja ne asennetaan kerralla kaikille varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen laitteille. Tarvittaessa sovellus voidaan asentaa myös yksikkö- tai laitekohtaisesti. Sovellustoiveita voi esittää yksikön digivastaavalle, joka vie ehdotuksen eteenpäin Motivi-ryhmälle. Ryhmä arvioi sovelluksen tarpeellisuutta ja sen mahdollista jakelua laajemmin. Ennen tilauslomakkeen lähettämistä varhaiskasvatuspäällikköä informoidaan sovellustoiveista. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen käyttöön on laadittu myös sovelluslista, joka sisältää tiedot iPadeilla olevista sovelluksista sekä kuvaukset niiden sisällöstä ja käyttötarkoituksesta. Vinkkejä sovellusten käyttöön voi kysyä yksikön digivastaavalta sekä keskustella niistä yksiköiden digitiimeissä.

4. Digiturvataidot

Digitaalisten ympäristöjen turvallisuudesta on tärkeää keskustella lasten kanssa säännöllisesti. Digiturvataitoja harjoitellaan yhdessä aikuisen kanssa ja harjoittelu alkaa heti, kun lapsi alkaa käyttää digilaitteita. Tavoitteena on, että lapsi oppii toimimaan turvallisesti sekä verkossa että laitteiden kanssa. Lapsille tulee tarjota riittävästi tietoa ja käytännön taitoja, jotka tukevat turvallista ja vastuullista laitteiden käyttämistä. On tärkeää, että lapset ymmärtävät, mitä digitaalisissa ympäristöissä ja laitteilla on sallittua tehdä, miten niitä voi hyödyntää vastuullisesti ja mitä tulee välttää. Aikuisen rooli on keskeinen digiturvataitojen opettamisessa. Lapsi tarvitsee ohjausta, tukea ja valvontaa oppiakseen turvallista toimintaa digitaalisissa ympäristöissä. Aikuisen läsnäolo ja esimerkki ovat avainasemassa. Lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten on tärkeää seurata digitaalisen maailman kehitystä ja pysyä ajan tasalla uusista sovelluksista ja trendeistä. Tämä auttaa tunnistamaan mahdollisia riskejä ja tukemaan lapsia entistä paremmin digiturvallisuudessa. (THL 2024.) Opetushallitus ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ovat laatimassa Digitaalisten laitteiden ja sisältöjen vapaa-ajan käytön suosituksia 0–13-vuotiaille lapsille ja ne on tarkoitus julkaista vuoden 2026 aikana.

Mäntsälän varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa digiturvataitojen harjoittelu aloitetaan jo varhaisessa vaiheessa, jotta turvallinen ja vastuullinen toiminta digitaalisissa ympäristöissä muodostuu luonnolliseksi osaksi lasten arkea. Laitteiden ja sovellusten käyttöä harjoitellaan yhdessä aikuisen kanssa, huomioiden lasten ikä ja kehitystaso. Ipadin käytön harjoitteluun on luotu ”Ipad taiturin diplomi”. Aikuiset ovat läsnä digilaitteiden käytön aikana, eikä lapsia jätetä laitteiden kanssa yksin. Aikuiset tukevat vuorovaikutuksellista ja vastuullista käyttöä omalla esimerkillään. Lapsiryhmissä sovitaan yhteisistä toimintatavoista ja säännöistä laitteiden käyttöön liittyen. Samalla harjoitellaan muiden huomioimista, vuorottelua ja yhteistyötä digilaitteiden äärellä. Lasten kanssa keskustellaan heidän kokemuksistaan digitaalisissa ympäristöissä, ikärajoista, kuvien ottamisesta ja lähettämisestä sekä kehollisesta koskemattomuudesta – lasten ikätaso huomioiden. Huoltajat otetaan mukaan digiturvakasvatukseen ja heitä tuetaan keskusteluissa ja käytännön ohjeistuksessa, jotta digiturvallisuus vahvistuu myös kotona.

4.1. Digitaalinen turvallisuus ja vastuullisuus

Varhaiskasvatuksessa digitaalinen turvallisuus ja vastuullisuus sisältää laitteiden ja median eettisen käytön, tietosuojan, tietoturvan, tekijänoikeudet, terveellisen ja turvallisen sisällön sekä toimintatapojen huomioimisen, ja kestäväen kehityksen periaatteet huomioivan digitaalisen toiminnan. Varhaiskasvatuksessa noudatetaan tietosuojan ja -turvan käytänteitä sekä käsitellään lasten ja perheiden tietoja huolellisesti ja luottamuksellisesti myös digitaalisissa ympäristöissä. (Opetushallitus 2022b.)

Henkilötietojen käsittelyyn tulee kiinnittää erityistä huomiota ja huolellisuutta varhaiskasvatuksen arjessa. Henkilötietoja ovat kaikki ne tiedot, joiden perusteella yksittäinen henkilö on suoraan tai välillisesti tunnistettavissa. Henkilötietoja ovat esimerkiksi nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot, mutta myös kuva- tai videotallenne voi olla henkilötieto, jos henkilö on siitä tunnistettavissa. (Opetushallitus 2025b.) Tästä syystä kuvien julkaisemiseen tai jakamiseen on aina pyydettävä erillinen suostumus huoltajilta, jos kuvaaminen tapahtuu varhaiskasvatustyöskentelyn toimesta. (Vuorimaa 2025.)

Mäntsälän varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa henkilöstö suorittaa Navisec tietoturvan ja tietosuojan koulutusohjelman vuosittain. Lisätietoja ja tarkempia tietosuoja- ja -turvaohjeita saa kunnan tai palvelualueen tietosuojavastaavalta. Lapsista otetut valokuvat lisätään tietoturvallisesti Daisy-järjestelmään. Kuvat lisätään joko puhelimen tai tietokoneen sovelluksen kautta. Huoltajilta kysytään sovelluksessa luvat kuvien käyttöön sekä julkaisuun. Toimintakauden loppuessa valokuvat poistetaan lapsiryhmien laitteilta. Daisy-järjestelmästä kuvat poistuvat myös toimintakauden päättyessä ja vanhempia pyydetään lataamaan haluamansa kuvat itselleen ennen poistoa.

4.2. Tekijänoikeudet

Tekijänoikeus suojaa erilaisia teoksia. Lapsilla on iästä riippumatta tekijänoikeus itse tekemäänsä aineistoon, kuten piirustuksiin. Tällaisen teoksen käyttäminen ja julkaiseminen julkisesti edellyttää lapsen ja huoltajan suostumusta. Kun käytät muiden tekemiä teoksia opetuksessa, muista aina mainita tekijän nimi ja lähde. Sinulla on vastuu aineiston käyttäjänä siitä, että teosta käytetään tekijänoikeuksien mukaan. Opetuksessa ja varhaiskasvatuksessa saa kopioida sekä tulostaa verkkosivuilla vapaasti saatavilla olevia kuvia ja tekstiaineistoa sekä kopioida ja skannata osia painetuista julkaisuista. Kopiointilupa mahdollistaa muun muassa kuvien, nuottien, laulujen sanojen, tekstiotteiden, lehtiartikkelien ja karttojen kopioimisen ja tulostamisen osaksi omaa opetusmateriaalia, oppijoiden töitä sekä lisämateriaaliksi opetukseen. Kopiot voi jakaa monisteina tai tallentaa sähköiselle oppimisalustalle oman opetusryhmän saataville. Kopiointiluvalla saa myös muokata digitaalisia kuva- ja tekstiaineistoja osana opetusta. Kopiointiluvalla ei saa kopioida lainkaan työ-, harjoitus- ja vastauskirjoja tai tehtäväosioita oppikirjoista, kustantajan digitaalisia oppimateriaaleja, digitaalisia nuotteja tai standardeja tai teoksia, joiden käytön oikeudenhaltija on kieltänyt. (Kopiraittila 2025.)

Tv-ohjelmien käyttöluvalla saa esittää kotimaisia ohjelmia Yle Areenasta ja Elävästä arkistosta sekä tallentaa tv-ohjelmia Yle TV1 -, Yle TV2 -, MTV3- sekä Yle Teema & Fem -kanavilta. Luvalla saa esittää ja tallentaa muita ohjelmia paitsi elokuvia, mainoksia ja ulkomaisia jatkuvajuonisia sarjoja. Elokuvien esittämiseen opetuksessa tulee hankkia erillinen lupa. (Opetushallitus 2019.) Joihinkin teoksiin, kuten verkossa ja somealustoilla oleviin videoihin, ei ole saatavilla lupaa. Tällaisista teoksista voit käyttää otteita opetuksen havainnollistamiseen. On sallittua esittää teos myös kokonaisuudessaan, mikäli se on lyhyt tai suppea. Opetuksen havainnollistaminen tarkoittaa teoksen osien tai otteiden käyttöä opetuksen tukemiseen, rikastuttamiseen tai täydentämiseen. (Kopiraittila 2025.)

Musiikin käyttäminen opetuksessa sekä koulun juhlissa ja tapahtumissa kuuluu usein oppilaitoksen tai kunnan jo tekemään sopimukseen. Musiikin kuntasopimukset koskevat kunnallisia oppilaitoksia. Musiikin käyttö opetuksessa voi kuulua myös opetuspoikkeuksen piiriin. Opetuspoikkeuksen mukaan oppitunnilla voi käyttää – eli kuunnella, soittaa ja laulaa – musiikkia ilman erillistä käyttö lupaa. Musiikkia saat soittaa esim. Cd-levyltä, ostetulta musiikkitiedostolta tai julkisen esittämisen sallivasta musiikkipalvelusta. Henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuista palveluista, kuten Spotifysta, ei saa soittaa musiikkia opetuksessa. (Kopiraittila 2025.)

5. Tekoälyyn tutustuminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Tekoälyllä tarkoitetaan tietokonesovellusten kykyä tuottaa uusia, ennalta ohjelmoimattomia ratkaisuja tai päättelysääntöjä. Se voidaan nähdä myös älykkäänä toimintana, jossa tietokone oppii ja toimii ihmisen tavoin – ymmärtäen ympäristöään, reagoi siihen, tehdessä päätöksiä ja oppien uutta. Tekoälyä hyödynnetään jo monissa arjen laitteissa ja sovelluksissa, kuten tekstin- ja puheentunnistuksessa, kuvien ja videoiden luomisessa, verkkopalvelujen suosittelualgoritmeissa, kodinkoneissa, chatboteissa ja älylaitteissa. Tekoälyn yleistyminen muuttaa oppimisen tapoja sekä käsitystä tiedosta ja tietämisestä. Se ei kuitenkaan korvaa perustaitojen, kuten esimerkiksi lukemisen ja laskemisen oppimista, vaan täydentää niitä. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa tekoälyyn tutustutaan lasten kanssa keskustellen, ihmetellen ja tutkimalla arjen teknologiaa ja sen toimintaa. Yhteinen pohdinta tukee lasten ymmärrystä siitä, että teknologia on ihmisen rakentamaa. Tekoälyn tutkiminen vahvistaa myös lasten monilukutaitoa ja kriittistä ajattelua. (Opetushallitus 2025b, Innokas 2023.)

Varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen on luotu Tekoäly varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa – lainsäädäntö ja suositukset -aineisto, jonka tarkoituksena on tukea ja auttaa tekoälyyn liittyvän osaamisen kehittämiseksi sekä edistää tekoälyn vastuullista, turvallista ja innovatiivista käyttöä. Tekoälysuositukset sisältävät ohjeita niin koulutuksen järjestäjälle kuin opetus- ja ohjaushenkilöstölle liittyen tekoälyn käyttöön. Henkilöstön suositellaan käyttävän vain työnantajan hyväksymiä tekoälyjärjestelmiä ja järjestelmien tulee tuottaa lisäarvoa sekä tukea oppimista ja tekoälylukutaidon kehittymistä. Tekoälyn käytön tulee myös aina olla pedagogisesti perusteltua ja edistää varhaiskasvatussuunnitelman sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita. (Opetushallitus 2025b.)

Tekoälyä käytettäessä tulee huomioida myös tekijänoikeudet. Teoksen, kuten tekstin, videon tai kuvan syöttämiseen tekoälyohjelmaan tulee olla tekijänoikeuden haltijan lupa. Käyttäjän on huolehdittava siitä, että hänellä on asianmukainen lupa syöttää ja käyttää sisältöä tekoälyohjelmassa ja ettei hän sisällön syöttämisellä riko lakia. Käyttäjä ei saa syöttää ohjelmaan tekijänoikeudella, liikesalaisuuksin tai tietosuojaan liittyvällä lainsäädännöllä suojattua sisältöä; esim. henkilötietoja, kustantajan oppimateriaalia tai jonkun muun ottamia valokuvia. Tekoälyllä luotuun materiaaliin ei myöskään lähtökohtaisesti tällä hetkellä saa tekijänoikeussuojaa. (Kopiraittila 2025.)

Mäntsälän varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa henkilöstö voi hyödyntää kunnassa käytettävää Copilot tekoälyjärjestelmää. Järjestelmään kirjaudutaan työtunnuksilla. Copilot keskustelut ovat tietosuojattuja ja salattuja, mutta salassa pidettävää tietoa kuten henkilötietoja, pedagogisia asiakirjoja, terveys-tietoja tai lasten kuvia ei saa syöttää järjestelmään. Tekoälyn tuottamaa materiaalia tulee aina arvioida kriittisesti. Tekoälyn tuottama tieto tulee aina myös tarkistaa oikeaksi, sillä tuotetussa materiaalissa tai tekstissä saattaa olla isojakin virheitä tai se ei ole sopivaa kohderyhmälle.

Hyödynnä tekoälyä

- toiminnan suunnittelun tukena
- tiedotteiden ja koosteiden tekemisessä
- tekstin kääntämisessä eri kielille
- kuvien, kuvitusten ja omien värityskuvien tekemisessä
- tekstin, tarinoiden, lorujen yms. muokkaamisessa tai luomisessa

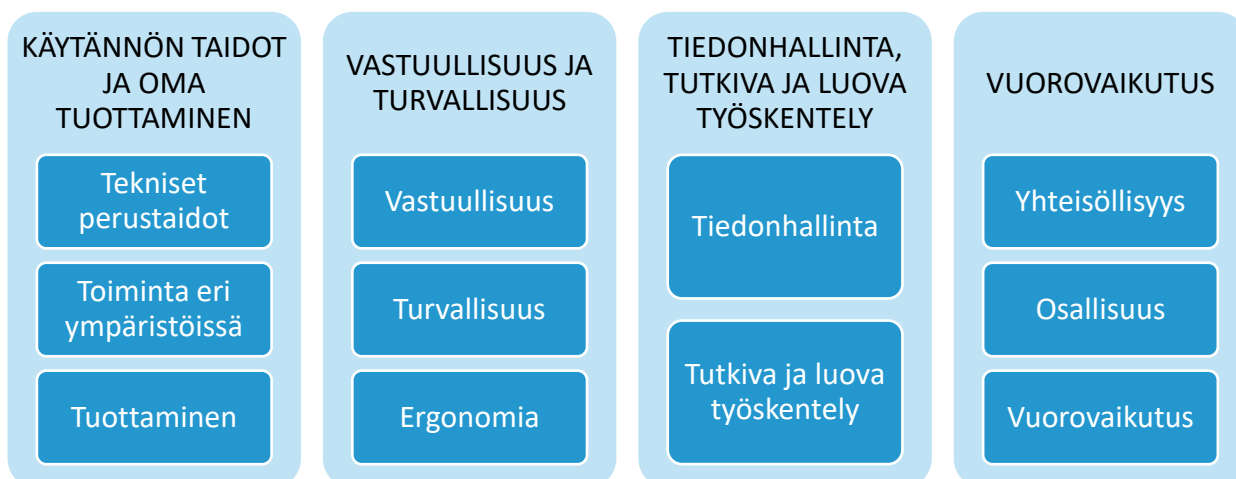
6. Digitaalisen osaamisen kuvaukset

Opetushallituksen ja Kansallisen audiovisuaalisen instituutin Digitaalisen osaamisen kuvausten tavoitteena on konkretisoida voimassa olevia varhaiskasvatussuunnitelman sekä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteita digitaalisen osaamisen ja tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen osalta. Digitaalisen osaamisen yksityiskohtaisella määrittelyllä edistetään lasten yhdenvertaisia mahdollisuuksia saavuttaa opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnallisessa osallistumisessa tarvittava digitaalinen osaaminen. Oppijalla on oikeus digitaalisen osaamiseen. (Opetushallitus 2022b.) Digitaalisen osaamisen kuvaukset on jaettu kolmeen osa-alueeseen; **digitaalinen osaaminen, medialukutaito ja ohjelmointiosaaminen.**

6.1 Digitaalinen osaaminen

Digitaalisuus on osa yhteiskuntaa, jossa lapsi kasvaa. Digitaalista osaamista tarvitaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, yhteiskunnassa toimimisessa ja oppimisessa. Digitaalisen osaamisen vahvistaminen edistää lasten koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on yhteistyössä kotien kanssa tukea lapsen ymmärrystä digitaalisuudesta. Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan digitaalisuuden roolia arkielämässä. Digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä hyödynnetään dokumentoinnissa, leikeissä, vuorovaikutuksessa, peleissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa. Mahdollisuudet harjoitella, kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna digitaalisia välineitä edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja sekä monilukutaitoa. Henkilöstö ohjaa lapsia digitaalisten ympäristöjen monipuoliseen, vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.)

”Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on tärkeä kansalaistaito. Sitä tarvitaan lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Se on osa monilukutaitoa sekä media- ja opiskelutaitoja, joita tarvitaan opiskelussa ja työelämässä. Esiopetuksen tehtävä on kotien rinnalla edistää lasten tieto- ja viestintäteknologista osaamista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, ympäristöihin ja peleihin. Tieto- ja viestintäteknologian avulla tuetaan lasten vuorovaikutustaitoja, oppimisen taitoja sekä vähitellen kehittyvää kirjoitus- ja lukutaitoa. Mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa itse edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja. Lapsia ohjataan omaksuma turvallisia ja ergonomisia käyttötaitoja. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.)

Käytännöntaidot ja oma tuottaminen - Tekniset perustaidot

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> • digitaalisia laitteita käytetään tarkoituksenmukaisesti. • tutustutaan oppimisympäristöstä löytyviin digitaalisiin laitteisiin ja välineisiin sekä opetellaan, että teknologia on luonteva osa oppimisympäristöä. • henkilöstö näyttää esimerkkiä teknologian tarkoituksenmukaisesta käytöstä arjessa. • nimetään laitteita ja opetellaan niiden turvallista ja huolellista käyttöä. • tutkitaan ja ihmetellään teknologiaa arjen ympäristöissä. • keskustellaan huoltajien kanssa digitaalisten välineiden ja laitteiden käytöstä. • tutkitaan lasten omia leluja ja niiden toimintaperiaatteita. • opetellaan käynnistämään, sammuttamaan ja lataamaan mobiililaitteita sekä käyttämään laitteen ominaisuuksia ja toiminnallisuuksia. • opetellaan tunnistamaan yleisimpiä symboleja ja tutustutaan lasten digisanastoon. • keskustellaan siitä, mikä on internet, selain ja mitä selaaminen tarkoittaa. 	<ul style="list-style-type: none"> • havainnoidaan ja tutustutaan arjen teknologiaan. • keskustellaan teknologian merkityksestä lasten elämässä. • opetellaan digitaalisten ympäristöjen käyttöä ja toimintaperiaatteisiin liittyvää sanastoa. • opetellaan näppäintaitoja ja näppäimistön käytön alkeita sekä tutustutaan hiiren käyttöön.

Toimintavinkkejä:

- Tehkää bingopohja päiväkodista/lapsiryhmästä löytyvistä teknologisista laitteista ja lähtekää tutkimusmatkalle. Löytyykö kaikki laitteet tai löytyykö jotain aivan uusia? Nimetkää laitteita ja keskustelkaa niiden käyttötarkoituksesta sekä toimintaperiaatteista. Hyödyntäkää pienten lasten digisanastoa tai ottakaa kuvat laitteista itse.
- Hyödyntäkää ”Ipad taiturin diploma” laitteiden käytön harjoittelussa.
- Liittäkää ja rakentakaa leikkeihin sekä erilaisiin leikkiympäristöihin digitaalisia ja teknologisia elementtejä, oikeita tai itsetehtyjä/askarreltuja.
 - näppäimistö, puhelin, tietokone, televisio, mikro, pesukone, kahvinkeitin yms. Tablettia voi käyttää esim. laskimena.
- Tutkikaa miten laitteet tai lasten omat lelut toimivat (valot, sähköiset ovet, digilaitteet yms.)
- Tehkää omia muistipelejä eri symboleista, emojeista yms.
- Etsikää yhdessä lasten kanssa tietoa ja ohjeita internetistä.
- Lukekaa yhdessä kirjoja teknologiasta, digitaalisuudesta, ohjelmoinnista ja erilaisista laitteista.

Käytännöntaidot ja oma tuottaminen – Toiminta eri ympäristöissä

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

- henkilöstö tuntee ja käyttää tarkoituksenmukaisesti lapsen varhaiskasvatusta ja esiopetusta koskevia digitaalisia palveluita ja toimintaympäristöjä.
- digitaalisia toimintaympäristöjä käytetään pedagogisessa dokumentoinnissa aktiivisesti.
- digitaalisia ympäristöjä hyödynnetään osana kehityksen ja oppimisen tukea.
- digitaalisia ympäristöjä hyödynnetään oppimisympäristössä moniaistisesti.
- tutustutaan kokeillen ja leikitellen sovelluksiin oppimisen alueiden aihepiirien kautta.
- sovelluksia käytetään monipuolisesti ja havainnoidaan niiden keskeisiä toimintaperiaatteita.
- pelataan ja tutkitaan pelien logiikoita sekä keksitään uusia ja muokataan tuttuja pelejä.
- hyödynnetään toiminnassa digitaalisten ympäristöjen pelillisiä elementtejä.

Toimintavinkkejä:

- Ottakaa lapset mukaan valokuvaamaan arkea ja oppimista. Tehkää valokuvanäyttely lasten ottamista valokuvista. Antakaa lasten valita mitä valokuvia tallennetaan Daisyyn.
- Vierailkaa virtuaalimuseoissa.
- Hyödyntäkää eri sovelluksia arjen tilanteissa; esim.
 - omat tehtävälistat, esim. pukemistilanteet (KidsToDoList)
 - hienomotoristen taitojen harjoittelu (värittäminen, Quiver)
 - kuva ja videokollaasit toiminnasta tai leikeistä (iMovie, Clips)

Käytännöntaidot ja oma tuottaminen – Tuottaminen

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> • lasten kehittyvää kirjoitus- ja lukutaitoa tuetaan digitaalisten ympäristöjen avulla. • digitaalisia ympäristöjä hyödynnetään kielellä leikittelyssä. • pelataan pelejä, jotka kannustavat tuottamaan omaa sisältöä. • kuvataan, videoidaan ja muokataan sisältöä yksinkertaisilla toiminnoilla. • tehdään leikillisiä kuva-, video- ja animaatioprojekteja. • hyödynnetään digitaalisia ympäristöjä ja sovelluksia saduttaessa. • tehdään omia ja yhteisiä digitaalisia kirjoja • harjoitellaan leikillistä lukemista ja kirjoittamista. • tehdään yksinkertaisia diagrammeja. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuotetaan ja tulkitaan viestejä digitaalisissa ympäristöissä. • käsitellään kuvia ja videoita monipuolisesti, leikillisesti ja kokeillen. • tuotetaan erilaisia tekstejä

Toimintavinkkejä:

- Hyödyntäkää kamerakynä-pedagogiikkaa
- Tehkää omia animaatioita osana projekteja ja eri aihe- ja oppimisen alueita
- Kuvatkaa ja videoikaa leikkejä ja esityksiä, joita voidaan katsoa yhdessä
- Etsikää yhdessä lasten kanssa internetistä kuvia, joista lapset haluavat kertoa tarinan
- Harjoitelkaa kirjoittamaan näppäimistöllä, myös leikkikirjoittaminen
- Tehkää omia kirjoja ja sarjakuvia
- Tehkää diagrammeja digitaalisesti; esim. sään havainnointi, irronneet hampaat, lelut
- Kuunnelkaa, lukekaa, laulakaa ja lorutelkaa digitaalisia sisältöjä. Tehkää QR-koodeja satuihin, loruihin ja lauluihin
- Ottakaa laitteet aktiivisesti käyttöön, lasten saataville, leikkitauluun yms.
- Tehkää omia taustakuvia leikkeihin esim. lasten lego rakennelmista, eri leikkiympäristöistä yms. Tulostakaa kuvat, näyttäkää isommalta näytöltä tai heijastakaa seinälle.

Vastuullisuus ja turvallisuus - Vastuullisuus

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> • keskustellaan huoltajien kanssa digitaalisten ympäristöjen käytöstä ja toimintatavoista sekä sovitaan kuvien ottamisesta ja julkaisemisesta. Varmistetaan, että kaikki huoltajat pääsevät tiedon äärelle digitaalisissa toimintaympäristöissä. • huolehditaan tietosuojasta lasten kuvien ja tuotosten julkaisussa. • lapselta pyydetään lupa hänen kuvansa ja tuotoksensa julkaisemiseen. Opetellaan, että kuvan ottamiseen ja julkaisuun tulee olla lupa. • tutustutaan lasten digitaaliseen maailmaan ja sen ajankohtaisiin ilmiöihin. • lapsille tarjotaan vain ikä- ja kehitystasoon sopivaa sisältöä. 	<ul style="list-style-type: none"> • keskustellaan tekijänoikeuksista ja siitä, että toisen tuottaman sisällön käyttöön tulee aina olla lupa. • keskustellaan kestävästä teknologian käytöstä ja että teknologian uusiminen ja käyttö kuluttavat luonnonvaroja.

Toimintavinkkejä:

- Keskustelkaa niin lasten kuin huoltajien kanssa turvallisesta ja hyvinvointia edistävästä laitteiden käytöstä. Toimintapisteet aiheesta vanhempainilloissa.
- Avatkaa huoltajille mitä digipedagogiikka tarkoittaa varhaiskasvatuksessa ja miten sitä toteutetaan ryhmässä.
- Luokkaa lasten kanssa yhteiset säännöt laitteiden käyttöön. Huomioikaa turvallinen käyttö, ergonomia, laitteiden käsittely ja puhdistus.

Vastuullisuus ja turvallisuus - Turvallisuus

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> tunnetaan ja noudatetaan tietosuoja- ja tietoturvaohjeita kunnioitetaan lapsen yksityisyydensuojaa digitaalisissa ympäristöissä. kiinnitetään erityistä huomiota turvallisuuden digitaalisiin toimintaympäristöihin tutustuessa kannustetaan lasta kertomaan kokemuksistaan digitaalisissa ympäristöissä. tartutaan lasten digitaalista maailmaa koskeviin aloitteisiin ja keskustellaan niistä. harjoitellaan kehittyvää kriittistä lukutaitoa. keskustellaan ikärajoista, niiden merkityksestä ja tutustutaan niitä ohjaaviin symboleihin. 	<ul style="list-style-type: none"> opetellaan turvallisen toiminnan perusperiaatteita digitaalisissa ympäristöissä. opetellaan, kuinka toimia, jos digitaalisessa ympäristössä kohtaa ongelman. keskustellaan salasanoista ja käyttäjätunnuksista sekä siitä, miksi niitä ei saa jakaa. pohditaan ja arvioidaan verkossa olevan tiedon luonnetta ja luotettavuutta.

Toimintavinkkejä:

- Harjoitelkaa yhdessä lasten kanssa digiturvataitoja; turvallista laitteiden ja digitaalisten ympäristöjen käyttöä. Lapsia ei jätetä yksin laitteiden kanssa, vaan opetellaan ja käytetään yhdessä.
- Keskustelkaa ikärajoista, siitä minkälaisia kokemuksia lapsilla on ja ottakaa vanhemmat mukaan keskusteluun.
- Hyödyntäkää valmiita digiturvamateriaaleja ja etätyöpajoja.

Vastuullisuus ja turvallisuus - Ergonomia

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> tarjotaan laadukasta digitaalista sisältöä huomioiden pedagoginen näkökulma. käytetään lasten käyttöön soveltuvia ja liikkumiseen kannustavia digitaalisia ympäristöjä. varmistetaan, että välineet ja laitteet ovat lapsille saatavilla siten, että ne kannustavat hyödyntämään niitä leikissä ja oppimisessa. kiinnitetään huomiota toiminnan tauottamiseen ja hyviin työasentoihin. opetellaan kiinnittämään huomiota ääneen, valaistukseen ja näytön kirkkauteen

Toimintavinkkejä:

- Harjoitelkaa miten laitteista saa säädettyä ääntä ja näytön kirkkautta (iPad ajokortti)
- Huomioikaa laitteiden käyttöaika, tauotus ja harjoitelkaa vuorottelua.
- Ottakaa laitteet mukaan leikkiin ja toimintaan -> ei passiivista katsomista vaan aktiivista tekemistä, missä laitteet rikastuttavat oppimista ja oppimisympäristöjä.

Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely - Tiedonhallinta

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> tutustutaan tiedonhakuun hakemalla tietoa lapsia kiinnostavista asioista sekä ajankohtaisista aiheista ja ilmiöistä. tutustutaan selaimen peruskäyttöön sekä tehdään kuva- ja äänihakuja. keskustellaan tiedon luotettavuudesta ja harjoitellaan tiedon kriittistä arviointia. tehdään luokittelua ja ryhmittelyä pelillisesti ja leikillisesti digitaalisissa ympäristöissä. pohditaan, mitä pulmia teknologian keinoin voisi ratkaista ja miten. 	<ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan selaimen peruskäyttöä. harjoitellaan tarkoituksenmukaisten hakusanojen käyttöä. luodaan yhteyksiä ja sanallistetaan sekä tehdään näkyväksi yhteyksiä asioiden välillä. tutustutaan käsittekarttoihin ja opetellaan luomaan niitä yhdessä digitaalisesti.

Toimintavinkkejä:

- Etsikää yhdessä tietoa lasten mielenkiinnon kohteista, miettikää sopivia hakusanoja. Visualisoi opittavaa asiaa teknologiaa hyödyntäen.
- Etsikää taustakuvia ja ääniä. Luokaa ääni- ja kuvamaailmoja leikkien ja toiminnan taustalle.
- Hyödyntäkää Freeform sovellusta ja sen muotoja/tehkää omista kuvista; mikä ei kuulu joukkoon? tehtäviä, luokitelkaa ja ryhmitelkää kuvia/muotoja erilaisiin ryhmiin, laittakaa kuvia oikeaan järjestykseen

Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely – Tutkiva ja luova työskentely

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> tutustutaan tutkivaan työskentelyyn ja kannustetaan muodostamaan kysymyksiä, joihin etsitään yhdessä vastauksia digitaalisia ympäristöjä hyödyntäen. tutustutaan kokeillen ja monipuolisesti arjen teknologiaan ja tutkimisen tapoihin. hyödynnetään teknologiaa ja digitaalisia ympäristöjä havaintojen tekemisessä, tutkimuksessa, tiedon jäsentämisessä, ymmärtämisessä ja esittämisessä. tartutaan lasten aloitteisiin ja syvennetään niitä digitaalisten ympäristöjen sekä leikillisten ja pelillisten työskentelytapojen avulla. kokeillaan luovaa tuottamista ja ilmaisua digitaalisissa ympäristöissä. toteutetaan yhteisöllisiä luovia projekteja, joissa on digitaalisia elementtejä. käytetään kuvia ja videoita monipuolisesti. 	<ul style="list-style-type: none"> tehdään teknologiaa ja digitaalisia ympäristöjä hyödyntäviä pidempikestoisia tutkimusprojekteja. pohditaan tutkimuksen roolia ongelmien ratkaisussa omien tutkimusprojektien kautta. käytetään monipuolisesti erilaisia sovelluksia. kannustetaan lapsia toteuttamaan ideoitaan helppokäyttöisiä sovelluksia hyödyntäen. rikastetaan lasten mielikuvitusta ja leikitellään digitaalisten ympäristöjen mahdollisuuksilla.

Toimintavinkkejä:

- Etsikää mitä teknologiaa ryhmätilasta ja päiväkodista löytyy sekä miettikää ja kokeilkaa laitteiden toimintaperiaatteita. Rakentakaa ja askarrelkaa omia laitteita leikkeihin.
- Tehkää havaintoja retkillä ja ulkona liikkuesssa sekä tallentakaa ne Ipadille esim. FreeForm sovellukseen kuvien ja tekstin kanssa. Havaintoihin on helppo palata jälkikäteen tai lisätä uusia.
- Tehkää omia esityksiä ja kuvatkaa ne joko valokuvoin, videoin tai tehkää animaatio esityksestä. Katsokaa ne yhdessä.
- Lisätkää leikkeihin ja projekteihin digitaalisia elementtejä kuvoin, äänin ja erilaisin toimintapistein. Omia ääniä, puhetta, laulua yms. voi nauhoittaa helposti iPadin Sanelimella.

Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely – Vuorovaikutus

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan yhteisöllistä tapaa työskennellä; kiinnitetään erityistä huomiota tunne- ja vuorovaikutustaitoihin. • hyödynnetään digitaalisia mahdollisuuksia oppimisympäristöjä luodessa, jossa kaikki pääsevät loistamaan kehityksensä, ikävaiheensa ja edellytystensä mukaan. • annetaan mahdollisuus osallisuuteen, vaikuttamiseen ja vuorovaikutukseen yksilöllisillä tavoilla digitaalisia ympäristöjä hyödyntäen. • opetellaan tunnistamaan emojia. • käytetään digitaalisia ympäristöjä lasten ajatusten ja mielenkiinnon kohteiden näkyväksi tekemisessä. • otetaan lapset mukaan digitaalisia ympäristöjä hyödyntävän leikin ja oppimisen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. 	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan yhteydenottamista ja vuorovaikutusta digitaalisissa ympäristöissä. • opetellaan emojien tarkoituksenmukaista käyttöä. • harjoitellaan hyviä tapoja toimia digitaalisissa toimintaympäristöissä ja toimitaan kiusaamista ennaltaehkäisten. • tutustutaan osallisuutta lisääviin digitaalisiin ympäristöihin.

Toimintavinkkejä:

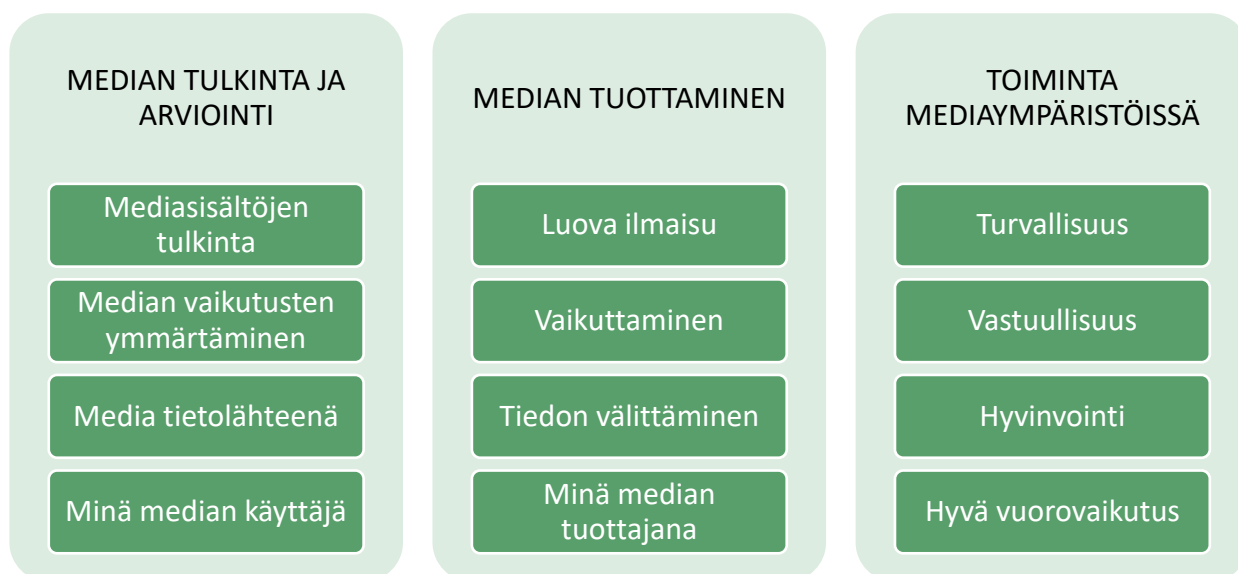
- Ottakaa laitteet matalalla kynnyksellä mukaan leikkeihin ja toimintaan. Harjoitelkaa samalla vuorottelua ja yhteisten digitaalisten teosten tekemistä. (Äänitehosteet, tiedon etsiminen, animaatiot eri leikeissä, sovellukset: mittanauha, sanelin, laskin, noppa).
- Tehkää omia pelejä, sarjakuvia, digitaalisia kirjoja lasten mielenkiinnon kohteista.
- Ottakaa yhteyttä toisen päiväkodin ryhmään Teams- yhteydellä, pystyttekö tekemään jotain yhdessä, vaikka ette olekaan samassa paikassa?
- Kuvatkaa videoita lasten lempileikeistä tai toiminnasta päiväkodissa ja tehkää yhteinen video iMoviella.
- Tehkää ryhmän säännöt, toimintaohjeita, tervetuloa meidän ryhmään-toivotus uusille lapsille videon muodossa.

6.2 Medialukutaito

Medialukutaidolla tarkoitetaan taitoa käyttää, lukea, ymmärtää, tulkita, ja arvioida kriittisesti erilaisia mediasisältöjä. Medialukutaito käsittää taidon tuottaa mediasisältöjä itse erilaisiin tarkoituksiin ja viestiä median kautta. Medialukutaitoa on niin ikään taito käyttää mediavälineitä ja toimia turvallisesti ja vastuullisesti median parissa. Se sisältää taidon tulkita, arvioida ja tuottaa mediasisältöjä sekä toimia erilaisissa mediaympäristöissä. (Opetushallitus 2022b.)

Ensiaskleet medialukutaitoon otetaan varhaiskasvatuksessa yhdessä mediaa uteliaasti ihmetellen, leikkien ja ennakkoluulottomasti kokeillen. Lasten kanssa tutustutaan erilaisiin medioihin, mediavälineisiin ja mediasisältöihin arjessa. Median tarinoinhin eläydytään ja niitä käsitellään oman ilmaisun keinoin. Median tuottaminen on leikinomaista ja kokeilevaa yhdessä tekemistä, joka samalla rohkaisee lapsia luovaan itseilmaisuun. Mediaa käytetään apuna, kun tutkitaan yhdessä lasten kanssa ympäristöä, etsitään tietoa lapsia kiinnostavista kysymyksistä tai viestitään yhteisistä asioista. Viestinnässä tarpeellisia taitoja, vuorovaikutusta ja toisten huomioimista, harjoitellaan arjessa. Kokemisen ja tekemisen lomassa opetellaan turvalliseen ja vastuulliseen mediavälineiden ja -sisältöjen käyttöön yhdessä aikuisen kanssa. (Opetushallitus 2022b.)

Esiopetuksessa medialukutaidon polku jatkuu yhdessä tutkien, oivaltaen ja leikinomaisesti kokeillen. Kokemukset median parissa monipuolistuvat, ja lapsilla on aktiivinen rooli median käyttäjinä ja tuottajina. Median kautta tutkitaan maailmaa ja oivalletaan asioita. Samalla opetellaan ymmärtämään, mikä on satua ja mikä totta. Yhdessä tarkastellaan, millaisia lapsille merkitykselliset mediasisällöt ovat ja tutkitaan mediaa lasten arjessa. Lasten kanssa käsitellään turvallista median käyttöä ja ikärajoja. Lapsia rohkaistaan kokeilemaan median tuottamiseen, mielikuvituksen rikkaaseen käyttöön ja luovaan media-ilmaisuun yhdessä toisten kanssa. Mediaa käytetään yhdessä myös viestintään, ja viestintätaitojen kehittymistä tuetaan harjoittelemalla hyvää, toiset huomioon ottavaa vuorovaikutusta arjessa. (Opetushallitus 2022b.)

Median tulkinta ja arviointi – Mediasisältöjen tulkinta

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> tutustutaan mediaan ja erilaisiin kuvaa ja ääntä sekä näiden yhdistelmiä sisältäviin mediasisältöihin: tarkastellaan lehtien ja kirjojen kuvia, katsotaan videoita, pelataan digitaalisia pelejä ja kuunnellaan äänikirjoja. opetellaan ymmärtämään, että osa median esittämistä asioista on totta, osa kuvitteellisia ja että ne ovat ihmisten tekemiä. Hahmotetaan eroa ottamalla ja muokkaamalla valokuvia itse. eläydytään mediasisältöihin ja rohkaistaan lapsia kertomaan näkemästään, kuulemastaan sekä mediasisältöjen herättämistä tunteista monipuolisia ilmaisukeinoja käyttäen. 	<ul style="list-style-type: none"> koetaan monipuolisesti erilaisia mediasisältöjä, kuten lapsille sopivat uutiset, media- taide, elokuvat ja musiikki. Käytetään mediasisältöjä, joissa on kirjoitettua tekstiä. tutkitaan kuvitteellisten ja todenmukaisten mediasisältöjen eroa; tarkastelemalla lastenohjelmia ja lapsille sopivia uutisia. opetellaan ymmärtämään mediasisältöjä, mediaa ihmisen tuottamana ja valitsemana sisältönä. käsitellään erilaisin ilmaisukeinoin satujen, pelien ja lastenohjelmien tapahtumia sekä hahmoja ja rohkaistaan tuottamaan omia tulkin-toja niistä.

Toimintavinkkejä:

- Tehkää Green Screen kuvia/videoita (iMovie) tai tehkää omia tarroja kuvista (FreeForm)
- Etsikää kuvista, lehdistä, kirjoista, videoista erilaisia asioita; esim. tunteita. Näyttävätkö ne samoilta eri medioissa? Leikatkaa kuvia eri aihealueista lehdistä; tunnistakaa, nimetkää ja luokitel-kaa.

Median tulkinta ja arviointi – Median vaikutusten ymmärtäminen

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> tarkastellaan, miten media näkyy ja vaikuttaa lasten arjessa, leikeissä ja elinympäristössä. käsitellään median hahmojen piirteisiin ja toimintatapoihin samaistumista leikkien kautta. tutkitaan mainoksia ja jutellaan haluamisen, tarvitsemisen ja ostamisen erosta. 	<ul style="list-style-type: none"> pohditaan median vaikutuksia ajatuksiin ja toimintaan, kuten tietoon ja leikkeihin. opetellaan ymmärtämään, että media voi luoda asioista mielikuvia ja yleistyksiä. Tarkastellaan tapoja esittää satu- ja eläinhahmoja tai sukupuolia lastenohjelmissä ja elokuvissa. tarkastellaan lähiympäristön mainontaa ja pohditaan mainosten yhteyttä kuluttamiseen.

Toimintavinkkejä:

- Havainnoikaa ja kirjatkaa ylös lasten ajatuksia ja puheita mediasta ja sen sisällöistä. Kootkaa niistä yhdessä lasten kanssa esitys tai kollaasi; omat piirustukset, kuvat, videot yms.
- Miettikää ja tutkikaa lasten kanssa missä kaikkialla media ja sen sisällöt ja hahmot ovat näkyvissä arjessa.
- Tehkää omia mainoksia erilaisiin kauppaleikkeihin. Bongatkaa mainoksia retkillä ja lähiympäristössä liikkuessaa.

Median tulkinta ja arviointi – Media tietolähteenä

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> • opetellaan käyttämään mediaa tiedon hankinnassa ja jäsentämisessä. Tutkitaan ympäristöä ja maailmaa valokuvaamalla sekä etsimällä mediasisällöistä tietoa lapsia kiinnostavista kysymyksistä. • rohkaistaan lapsia suhtautumaan uteliaasti mediasisältöihin. Opetellaan samalla media-kriittisyyttä: ohjataan lapsia kysymään näkemästään ja kuulemastaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • käytetään mediaa monipuolisesti apuna tiedon hankinnassa ja jäsentämisessä arjen tilanteissa. • pohditaan ja arvioidaan, onko median avulla löydetty tieto käyttökelpoista.

Toimintavinkkejä:

- Tutkikaa mistä kaikkialta voi tietoa etsiä? teknologian avulla tai ilman.
- Hyödyntäkää sovellusten lisättyä todellisuutta ja keskustelkaa mediasisältöjen todenmukaisuudesta.
- Hyödyntäkää erilaisia mediamateriaaleja ruokakasvatuksessa.
- Kuvatkaa ja videoikaa arjen hetkiä, katsokaa materiaalia yhdessä. Millaisia kysymyksiä lapsilta nousee? Keskustelkaa näkemästänne ja kuulemastanne.

Median tulkinta ja arviointi – Minä median käyttäjänä

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> • keskustellaan lasten mediankäytöstä perheissä: mediasisällöistä, niiden parissa vietyä ajasta ja kokemuksista. • käsitellään lasten omia mielenkiinnon kohteita mediassa leikkien ja luovan ilmaisun keinoin. • tuetaan lasten mediasuhteen rakentumista rohkaisemalla lapsia monipuolisesti erilaisten mediasisältöjen pariin. 	<ul style="list-style-type: none"> • tarkastellaan lasten omaa mediankäyttöä. Pohditaan erilaisia mediankäyttötilanteita ja miten mediaa käytetään; yksin tai yhdessä. • tarkastellaan arvottamatta lapsille merkityksellisiä mediasisältöjä ja rohkaistaan kertomaan niistä monipuolisin ilmaisukeinoin. Pohditaan, miksi ne ovat mielekkäitä. • ymmärretään, että eri ihmiset kokevat ja käyttävät mediaa eri tavoin. Rohkaistaan lapsia keskustelemaan kokemuksistaan median parissa ja vertailemaan niitä toisten kanssa.

Toimintavinkkejä:

- Keskustelkaa avoimesti lasten ja huoltajien kanssa lasten median käytöstä ja tukekaa perheitä mediakasvatuksessa.
- Tehkää omat kännykät vai mielikuvitukselliset viestintävälineet. Kertokaa toisille sen ominaisuuksista.
- Esittäkää omia lempihahmoja eri mediasisällöistä. Mitä ne tekevät, miten liikkuvat yms.?

Median tuottaminen - Luova ilmaisu

Medialukutaidossa “kirjoittaminen” eli oma median tuottaminen on yhtä tärkeää kuin “lukeminen” eli muiden tuottaman median ymmärtäminen. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa lapset opettelevat myös median tuottamisen taitoja. Jokaisen lapsen on tärkeää saada kokeilla mediasisältöjen tekemistä itse ja saada onnistumisen kokemuksia. Itse tekemällä lapselle tarjoutuu mahdollisuus nähdä ja ymmärtää, miten mediasisällöt syntyvät ja miten mediaa voi käyttää monella tavalla oman ilmaisun välineenä. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2023.)

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> • tuetaan lasten sanallista, kuvallista ja kehoallista ilmaisua median tuottamisessa monipuolisilla keinoilla. • ideoidaan ja tuotetaan kokeilevasti erilaisia mediasisältöjä; digitarinoita, äänitallenteita ja piirroksia. • leikitään yhdessä median tuottamiseen liittyviä leikkejä. Tehdään reportaasi arjen tapahtumista. • ihmetellään ja tutustutaan erilaisiin mediavälineisiin ja digitaalisiin sovelluksiin. Käytetään niitä leikinomaisesti ja kokeillen. • osallistetaan lapset median tuottamisen eri vaiheisiin: yhteiseen ideointiin, luovaan toteuttamiseen ja tuotoksen arvostamiseen ja tarkastelemiseen. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuetaan lapsia luovaan sanalliseen ja kuvalliseen ilmaisuun median tuottamisessa. • tehdään kokeillen erilaisia mediasisältöjä, kuten kuva-animaatioita, videoita, digitaalisia kirjoja tai itse tehtyä musiikkia. • käytetään erilaisia mediavälineitä, sovelluksia ja ohjelmia mediasisältöjen tuottamisessa. • osallistetaan lapset yhdessä tuottamisen eri vaiheisiin: suunnitteluun, kokeilevaan ja leikinomaiseen toteuttamiseen ja tuotoksen arvostamiseen tarkasteluun. Sanoitetaan vaiheita lasten kanssa.

Toimintavinkkejä:

- Tutustukaa eri tapoihin ja välineisiin tuottaa mediaa; esim. sanomalehdet, televisio, radio yms.
- Leikkikää eri median tuottamiseen liittyviä leikkejä; pohtikaa mitä ammatteja median parissa työskentelee.
- Tehkää omat tunne-, jumppa- tai toimintakortit.
- Tutkikaa varjoja eri valolähteiden avulla. Esittäkää varjoteatteria. Liittäkää mukaan musiikkia.
- Tehkää erilaisia äänimaisemia lasten tekemiin maalauksiin, piirustuksiin, valokuviin tai videoihin. Muuttuuko tunnelma tai viesti, kun äänimaailma muuttuu? Tehkää ääniä itse tai hyödyntäkää valmiita äänipankkeja.
- Tehkää ryhmän/päiväkodin omat uutiset tai sanomalehti. Askarrelkaa oma televisio.
- Keksikää kuvaan oma tarina. Nauhoittakaa se tai tehkää oma QR-koodi nauhoituksesta kuvan/maalauksen/piirustuksen ohien.
- Tehkää animaatioita, videoita tai satuja lasten lempimediahahmojen seikkailuista.
- Tehkää oma musiikkiesitys. Ottakaa lapset mukaan projektien suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

Median tuottaminen - Vaikuttaminen

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> • keskustellaan lasten oikeuksista ja mahdollisuuksista vaikuttaa yhteisiin asioihin. Rohkaistaan lapsia kertomaan ajatuksiaan yhteisessä ideoinnissa ja päätöksenteossa. Käytetään mediaa apuna. • osallistetaan lapsia pedagogisessa dokumentoinnissa niin sisällön kuin esitystavan valinnassa ja yhteisessä tuottamisessa. 	<ul style="list-style-type: none"> • opetellaan, että lapsilla on oikeus ja mahdollisuus vaikuttaa yhteisiin asioihin. Käytetään mediavälineitä monipuolisesti lasten ajatusten ja mielipiteiden ilmaisun välineinä arjen suunnittelussa ja päätöksissä. • laaditaan yhdessä mediasisältöä, jolla ilmaistaan lasten näkemys, toive tai vaikutetaan myönteisesti johonkin yhteiseen asiaan.

Toimintavinkkejä:

- Kerätkää, dokumentoikaa ja tuokaa esiin lasten ideoita, ajatuksia, mielipiteitä ja kokemuksia eri sovelluksia hyödyntäen. Kertokaa lapsille, miten heidän toiveensa ja ideansa ovat vaikuttaneet toimintaan.
 - FreeForm (hymiöt, kuvakollaasit yms.)
 - Popplet (ajatuskartta)
 - Sanelin (nauhoitus).
- Ottakaa lapset mukaan pedagogiseen dokumentointiin; kuvatkaa ja videoikaa arkea yhdessä, erityisesti lapsen näkökulmasta.

Median tuottaminen – Tiedon välittäminen

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> • tutkitaan ja ihmetellään kuvitteellisten ja todenmukaisten mediasisältöjen tuottamista; kuvia ottamalla ja niitä muokkaamalla. • osallistetaan lapsia tiedon kertomisessa ja välittämisessä arjessa. 	<ul style="list-style-type: none"> • tutkitaan, miten kuvitteelliset ja todenmukai- set mediasisällöt syntyvät ja mikä niiden ero on. Tehdään tarinoita, reportaasi arjesta. • esitetään tietoa median avulla; taltioidun äänen, kuvaesityksen tai videon muodossa.

Toimintavinkkejä:

- Pohtikaa, miten päiväkodissa kerrotaan erilaisia viestejä. Entä kotona? (puhumalla, ilmeillä ja eleillä, kirjoittamalla, kuvin, puhelimella, tietokoneella yms.)
- Esittäkää ja visualisoikaa opeteltua aihetta median eri osa-alueiden kuten äänen, kuvan ja videon avulla.
- Kuvatkaa tai videoikaa lasten näkökulmasta päivän/arjen/päiväkodin tapahtumia, tehkää tarina, uutinen, selostus asiasta. Harjoitelkaa haastattelujen tekemistä. Voi tehdä myös kuvitteellisilla hahmoilla; tutkikaa toden ja kuvitteellisen median eroja.
- Tehkää toimintavuoden aikana kerätystä materiaalista ryhmän yhteinen toimintakooste.

Median tuottaminen – Minä median tuottajana

Varhaiskasvatuksessa pienimmillekin voi antaa mahdollisuuden mediavälineiden ja niiden käytön uteli-aaseen ja turvalliseen tutkimiseen ja helppoon mediatuotosten tekemiseen lapsen oman kiinnostuksen mukaan. Pienimmätkin voivat aikuisen tukemina ottaa esimerkiksi kuvia ja videoita. Jos omatoiminen tuottaminen ei vielä onnistu, aikuinen voi tallentaa lapselle merkityksellisiä asioita. Tämä edellyttää, että aikuinen havainnoi herkästi, kun lapsi viestittää itselleen tärkeistä asioista. Lasten motoriset taidot ovat yleensä 3–5 vuoden iässä kehittyneet sille tasolle, että lasten voi antaa monipuolisesti kokeilla eri medialaitteiden käyttöä. Varhaiskasvatukseen valitaan sellaisia median tuottamisen välineitä, jotka ovat helppokäyttöisiä ja riittävän pienikokoisia lasten käsiin. Esiopetuksessa lapsi on aktiivinen median käyttäjä ja tuottaja, mutta tarvitsee edelleen aikuisen tukea ja ohjausta. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2023.)

Osallistumisen mahdollisuus, oma luova tekeminen ja aikuisen kannustus ovat pienillekin tärkeä osa medialukutaitoiseksi kasvamista. Aikuinen ohjaa mediatuottamista oman esimerkin kautta, ja rohkaisee omaan ilmaisuun. Virheitä ei tarvitse pelätä, vaan tuottamista kokeillaan vapaasti ja leikkillisesti. Tärkeintä on tekeminen, kokeminen ja oppiminen, ei näyttävä lopputulos. On myös tärkeää havainnoida herkästi sitä, mikä on lapsen oma tavoite median tuottamisessa. Uusia toiminnallisuuksia ja tekniikoita voidaan opetella myös alusta asti yhdessä, jos aikuisella ei ole aiempaa kokemusta niiden käytöstä. Tämä mallintaa lapsillekin luovan ja ennakkoluulottoman kokeilun arvoa median tuottamisessa. Vielä välineitä ja teknistä taituruutta olennaisempaa on lapselle luontaisen leikin, rikkaan mielikuvituksen käytön ja luovuuden tukeminen median tuottamisen parissa – ja yhdessä tekemisen ilo. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2023.)

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> • tuetaan lasten myönteistä käsitystä itsestä median tuottajina. Rohkaistaan lapsia tekemään mediasisältöjä leikkillisesti ja kokeilevasti. Arvostetaan tuotoksia. • rohkaistaan lapsia oman median tuottamisessa. Leikitään yhdessä sarjojen, pelien, videoiden ja elokuvien tapahtumia. Huomioidaan lasten erilaisia mielenkiinnon kohteita. 	<ul style="list-style-type: none"> • rohkaistaan lapsia leikinomaiseen ja kokeilevaan mediasisältöjen tuottamiseen. Löydetään yhdessä tapoja, joilla kaikki voivat osallistua ja saada myönteisiä kokemuksia median tuottamisesta. • käytetään luovan ilmaisun virikkeinä lapsille tuttuja mediasisältöjä, kuten sarjojen hahmoja, elokuvien tapahtumia tai pelien kulkua.

Toimintavinkkejä:

- Hyödyntäkää kamerakynä-pedagogiikkaa: Etsikää ja kuvatkaa värejä, muotoja, tietyllä kirjaimella alkavia asioista. Videoikaa tunteita tai tapahtumia ja käykää niitä yhdessä läpi.
- Leikkikää mediasta tuttuja tapahtumia tai hahmoja. Rakentakaa hahmoille leikkimaailmoja
- Suunnitelkaa satujumppa lapsia kiinnostavien mediahahmojen ja tapahtumisen ympärille.
- Tutustukaa erilaisiin peleihin, perinteisiin ja digitaalisiin. Löytyykö digitaalisena millaisia pelejä?
- Tehkää oma lautapeli. Miettikää yhdessä pelin toimintaperiaatteet ja säännöt.

Toiminta mediaympäristöissä - Turvallisuus

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> • keskustellaan, että omaa yksityisyyttään ja kehoaan on oikeus suojata. Kerrotaan, että lapselta on kysyttävä lupa otettaessa ja esitettäessä lapsesta kuvia tai videoita. • opetellaan turvallista mediankäyttöä: mediankäytöstä sovitaan aikuisen kanssa ja lapsia ohjataan turvaamaan aina aikuiseen. • keskustellaan lasten kanssa siitä, että osa mediasisällöistä on lapsille sopivia, osa ei. Tuodaan esille ikäraajat ja niiden suojeleva tarkoitus. Keskustellaan lasten ja huoltajien kanssa lasten turvallisesta mediankäytöstä. 	<ul style="list-style-type: none"> • keskustellaan yksityisyyden suojaamisen merkityksestä. Muistutetaan jokaisen oikeudesta päättää itseään koskevien kuvien ottamisesta ja jakamisesta. • rohkaistaan lapsia keskustelemaan mediankäytöstä aikuisen kanssa, pyytämään apua ja hakemaan aikuisesta turvaa askarruttavissa tilanteissa. • tutustutaan lasten kanssa mediasisältöjen ikärajamerkintöihin ja keskustellaan ikärajojen merkityksestä.

Toimintavinkkejä:

- Kysykää myös lapsilta lupa kuva ottamiseen ja julkaisemiseen. Antakaa lapsen valita kuvat, jotka dokumentoidaan. Kertokaa mitä tarkoitusta varten kuvat ovat ja mihin niitä käytetään.
- Harjoitelkaa lasten kanssa yhdessä kunnioittavaa toisten kuvaamista; kysytään lupa kuvaamiselle ja mietitään missä ja miten voi toisia kuvata.
- Tutustukaa ikärajamerkintöihin, keskustelkaa miksi ne ovat tärkeitä ja mitä ne tarkoittavat. Ottaa huoltajat mukaan keskusteluun.
- Keskustelkaa ja harjoitelkaa digiturvataitoja. Tärkein digiturvataito on aikuiseen turvautuminen!

Toiminta mediaympäristöissä - Vastuullisuus

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> • opetellaan käsittelemään mediavälineitä vastuullisesti. • opetellaan, mikä tekijänoikeus on: jokaisella on oikeus päättää tekemänsä työn käyttämisestä. Näytetään miten töitä tulee kohdella: laitetaan nimi lapsen omiin töihin ja pyydetään lupa työn jakamiseen. Ollaan tietoisia tekijänoikeuksien merkityksestä toiminnassa. 	<ul style="list-style-type: none"> • keskustellaan, millaisia mediavälineitä lapset itse käyttävät ja miten niitä käytetään vastuullisesti. • laaditaan hyviä käytänteitä mediavälineiden ja -sisältöjen käytöstä. • käsitellään tekijänoikeutta. Ymmärretään, että jokaisella on oikeus vaikuttaa itse tuottamansa sisällön käsittelyyn.

Toimintavinkkejä:

- Harjoitelkaa miten laitteista pidetään hyvää huolta ja miten niitä käsitellään. Laatikaa yhdessä laitteiden käsittely- ja hoito-ohjeet.
- Mallintakaa lapsille työn ja teoksen arvostamista ja oikeutta vaikuttaa oman työn käsittelyyn.

Toiminta mediaympäristöissä - Hyvinvointi

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> • rohkaistaan lapsia kertomaan median parissa syntyneistä kokemuksistaan ja tunteistaan monipuolisin ilmaisukeinoin. • tarkastellaan mediaa osana lasten arkea toiminnallisilla menetelmin. 	<ul style="list-style-type: none"> • tarkastellaan mediasisältöjen käyttöä sosiaalisena tekemisenä ja keskustellaan jae- tuista kokemuksista median parissa. • keskustellaan lasten elämään kuuluvista medioista ja ajankäytöstä median parissa.

Toimintavinkkejä:

- Keskustelkaa huoltajien kanssa lasten median käytöstä.
- Kodeissa vieraileva mediamaskotti. Lähettäkää ryhmän oma mediamaskotti vierailemaan lasten kodeissa katsomassa mitä medioita lapsen kotona löytyy ja miten niitä käytetään. Pyytäkää perheitä dokumentoimaan tapahtumia kirjallisesti tai kuvallisesti. Nostetaan ja tehdään näkyväksi lapsille mieluisia ja sopivia mediakäytäntöjä perheissä sekä vinkkejä muille huoltajille.
- Saduttakaa lapsia heille tärkeästä mediasisällöstä tai kokemuksesta; lempiohjelma, peli tms.
- Tehkää ryhmän äänikirja/video lasten sadutuksista. Piirtäkää/maalatkaa jokin lasta kiinnostava mediasisältö. Saduttakaa kuvan perusteella ja nauhoittakaa lapsen puhe. Lisätkää kuva lapsen teoksesta ja äänitiedosto iMovieen ja katsokaa yhteinen satukirja yhdessä. Tai tehkää nauhoituksesta QR- koodit, jotka liitätte teoksen yhteyteen.

Toiminta mediaympäristöissä – Hyvä vuorovaikutus

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> • ohjataan lapsia ystävällisyyteen, toisten huomi-oon ottamiseen arkisissa tilanteissa sekä huo- maamaan omien sanojen, eleiden ja toiminnan vaikutus toisiin. • opetellaan, sanoitetaan ja harjoitellaan viestintää ja siihen liittyviä teemoja leikeissä. Havain- noidaan arjen viestintätilanteita. 	<ul style="list-style-type: none"> • keskustellaan ja harjoitellaan tunnistamaan mitä kiusaaminen ja häirintä tarkoittavat, sekä harjoitellaan ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. • kokeillaan viestintää erilaisten mediavälineiden avulla. Osallistetaan lapsia arjen mediavälittei- sessä viestinnässä.

Toimintavinkkejä:

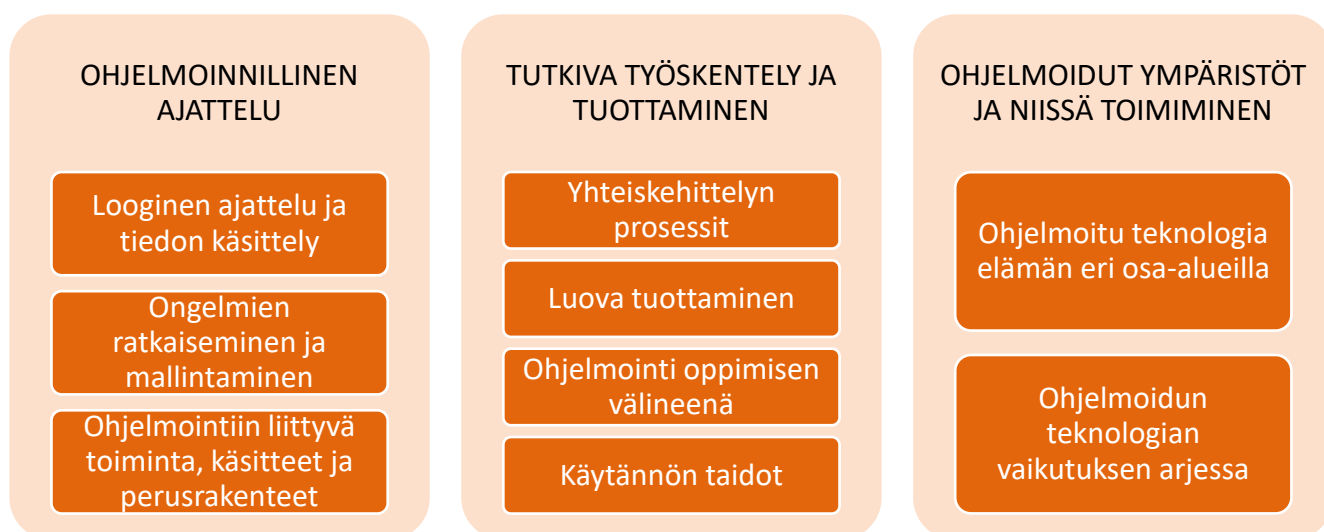
- Katselkaa kuvia yhdessä ja muistelkaa mitä tilanteissa tehtiin, miltä se tuntui ja mitä kivaa tehtiin yhdessä.
- Soittakaa videopuhelu toiseen ryhmään tai harjoitelkaa puhelujen soittamista; miten puhutaan ja toimitaan ystävällisesti ja toiset huomioiden.
- Harjoitelkaa viestien lähettämistä. Mitä kirjoitetaan ja miten? Millaisia viestejä on kiva saada?
- Tehkää video harjoiteltavasta tilanteesta/toiminnasta; esim. miten ollaan kavereita ja ystävällisiä toisillemme, miten toimitaan ristiriitatilanteissa, miten huomioimme hyvän yms.

6.3 Ohjelmointiosaaminen

Ohjelmoinnissa on kyse vaiheittaisten, täsmällisten toimintaohjeiden antamisesta siten, että jokin tehtävä saadaan suoritettua tai ongelma ratkottua. Tällaisia toimintaohjeita kutsutaan ohjelmoinnissa algoritmeiksi. Lasten kanssa opetellaan ensin toimimaan ohjeiden mukaan ja sen jälkeen kokeillaan toimintaohjeiden antamista itse. Ohjelmoinnillisen ajattelun taitoja voi harjoitella monella tavalla. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa taitoja opetellaan leikkien sekä toiminnallisten kokeilujen kautta osana arjen askareita ja toimintaa. (KAVI 2023.)

Ohjelmointiosaamiseen kuuluvat olennaisesti monipuoliset ajattelun taidot ja ymmärrys digitaalisesta, ohjelmoitavasta maailmasta ja siinä toimimisesta sekä siitä, mitä kaikkea ohjelmoimalla voi saada aikaan. Ohjelmointiosaaminen on ohjelmoinnillista ajattelua, tutkivaa työskentelyä ja tuottamista sekä ohjelmoitujen ympäristöjen tuntemista ja niissä toimimista. Lasten kanssa tutustutaan teknologiseen ympäristöön ja harjoitellaan ohjelmoinnissa tarvittavia valmiuksia ja perustaitoja: Havainnoidaan ja nimetään arjen teknologiaa ja laitteita sekä pohditaan niiden tarkoitusta ja toimintaa. Innostetaan ihmettelemään asioita sekä rohkaistaan tekemään kysymyksiä ja etsimään niihin vastauksia. Harjoitellaan loogisen ajattelun taitoja, kuten luokittelua ja vertailua. Opetellaan kertomaan asioista ja omista ajatuksista sekä toimimaan yhdessä ja annettujen ohjeiden mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa lapset saavat kokemuksia teknologiasta ja harjoittelevat ohjelmointiin liittyviä taitoja leikkien, pelaten ja yhdessä kokeillen sekä omia tuotoksia ideoimalla ja rakentelemalla. (Opetushallitus 2022a.)

Esiopetuksessa lasten kanssa tutustutaan tietokoneeseen ja havainnoidaan tietokoneiden ohjaamaa teknologiaa arjen ympäristöissä. Tutkitaan yhdessä laitteiden toimintaperiaatteita. Harjoitellaan järjestelmään asioita eri tavoin ja perustein sekä selitetään havaintoja ja ratkaisuja yhdessä. Pohditaan, jäsenetään ja tutkitaan arjen ilmiöitä ja ongelmia. Tutustutaan erilaisiin toimintaohjeisiin sekä kokeillaan leikkiläisesti toimintaohjeiden noudattamista ja antamista. Esiopetuksessa lapset saavat kokemuksia luovasta tekemisestä ja ilmaisusta teknologian avulla. He keksivät ja rakentavat omia laitteita, robotteja ja pelillisiä ympäristöjä sekä kuvailevat niiden toimintaperiaatteita. Heitä kannustetaan esittämään omia ideoitaan sekä kuuntelemaan toisia ja jakamaan tehtäviä yhteisessä työskentelyssä. (Opetushallitus 2022b.)

Ohjelmoinnillinen ajattelu

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> • oppimisympäristöt suunnitellaan siten, että lapset voivat leikeissään harjoitella ohjelmoinnissa tarvittavia ajattelun taitoja: luokittelua, vertailua ja järjestykseen asettamista. Lasten kanssa havainnoidaan säännönmukaisuuksia ja toistuvia asioita. • lapsia rohkaistaan ihmettelemään ja esittämään kysymyksiä ympäristön ilmiöistä ja asioista sekä etsimään niihin itse vastauksia ja ratkaisuja. Nimetään ja selitetään ilmiöitä yhdessä • opetellaan leikkien tai toiminnallisten tehtävien avulla toimimaan ohjeen mukaisesti. Ohjeet voivat olla kehollisia, visuaalisia, sanallisia tai ääniin perustuvia. 	<ul style="list-style-type: none"> • lasten kanssa kokeillaan ja tuotetaan leikkillisesti toimintoja, jotka toistuvat säännönmukaisesti kuten rytmitykset. Lisäksi pohditaan syy-seuraussuhteita. Tehtyjä valintoja sanallistetaan ja selitetään yhdessä. • lapsia ohjataan luokittelemaan, vertailemaan ja järjestämään asioita tietyin perustein, kuten muoto, koko tai väri. • lapsia kannustetaan tutkimaan ja jäsentämään arjen ilmiöitä sekä pohtimaan niihin liittyviä kysymyksiä. Harjoitellaan kuvailemaan ja selittämään havaintoja sekä pohtimaan omia ratkaisuja. • tutustutaan algoritmin käsitteeseen tutkimalla erilaisia toimintaohjeita ja tapoja antaa ohjeita. Kokeillaan leikkillisesti toimintaohjeiden antamista ja noudattamista.

Toimintavinkkejä:

- Lajitelkaa ja järjestäkää leluja niin sisällä kuin ulkona. Miettikää yhdessä sopivat paikat leluille ja merkittäviä sopivat paikat kuvin. Antakaa lapsille erilaisia lajittelu- ja järjestelytehtäviä ja pohtikaa yhdessä, miten monella eri tavalla ja millä perustein asioita voidaan lajitella ja järjestää. (esim. koko, muoto, väri, paino, teema, ominaisuus)
- Rakentakaa mallin mukaan; legot, rakennuspalikat, hamahelmet, helmien pujottelu, erilaiset lelut, hiekkakakut, luonnonmateriaalit. Hyödyntäkää valmiita malleja tai tehkää omia.
- Leikkikää käskyleikkejä ja harjoitelkaa ohjeen mukaan toimimista. Käskyt voivat olla ääniä, sanoja, eleitä ja kuvia.
 - Kapteeni käsklee leikki
 - Hiljennytään tai kerätään lelut tietystä merkistä
 - Kuvina kootut käskyt/toiminnot. esim. jumpassa tai arjen tilanteissa mitä lapsi näyttää tai koskee – tehdään toiminto.
 - Värien mukaan toiminta
- Tehkää toimintaohjeita kuvasarjoina; esim. ruokailu, käsienpesu, pukeminen. Mitä tapahtuu, jos järjestystä muuttaa? Mistä kaikista toiminnoista voisi päiväkodin arjessa tehdä pilkotut toimintaohjeet?
- Harjoitelkaa erilaisten pulmien ja ongelmien ratkaisua leikkien ja pelien kautta; pulma/pakopeli.
- Tutustukaa ja tutkikaa erilaisia muotoja. Bongatkaa muotoja retkillä.
- Antakaa lasten ohjelmoida aikuisia ja harjoitelkaa tarkkojen käskyjen antamista (kävele matolle (liian laaja) → kävele askel eteenpäin.) Ohjelmoikaa pareittain toisianne erilaisin ohjein/käskyin.
- Tehkää rytm- ja taputussarjoja sekä harjoitelkaa niiden toistamista. Hyödyntäkää soittimia ja symboleja.

Tutkiva työskentely ja tuottaminen

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> • rohkaistaan lapsia yhteiseen tutkimiseen ja kokeilemiseen teknologian parissa. Opetellaan kertomaan omista ajatuksista ja havainnoista sekä harjoitellaan toimimaan erilaisissa rooleissa. • laajennetaan lasten teknologiaan liittyvää kokemusmaailmaa tutkimalla arjen koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Keksitään ja rakennellaan omia laitteita ja luovia teknologisia ratkaisuja, joita esitellään toisille. • pelataan erilaisia pelejä ja tutkitaan yhdessä niiden ominaisuuksia. Muokataan lasten kanssa tuttuja leikkejä ja valmiita pelejä keksimällä niihin uusia sääntöjä, tehtäviä tai etenevistapoja. • harjoitellaan ohjelmoinnissa tarvittavia ajattelun ja yhteistyön taitoja laaja-alaisesti kaikessa toiminnassa ja eri oppimisen alueilla: ihmetellään, tutustutaan, kokeillaan ja saadaan kokemuksia teknologiasta. • lapset havainnoivat toimintaohjeiden antamista erilaisissa tilanteissa. 	<ul style="list-style-type: none"> • ohjataan lapsia ratkomaan ongelmia ja tehtäviä pohtimalla ja kokeilemalla yhdessä. Harjoitellaan esittämään omia ideoita toisille sekä jakamaan tehtäviä yhteisen projektin toteuttamiseksi. • tutustutaan robotiikkaa hyödyntäviin laitteisiin etsimällä tietoa erilaisista lähteistä. Suunnitellaan ja rakennellaan eri materiaaleista omia laitteita ja robotteja sekä kuvaillaan toisille niiden tarkoitusta ja toimintaperiaatteita. • suunnitellaan ja toteutetaan lasten kanssa toiminnallisia ja tarinallisia ympäristöjä, joissa käytetään pelillisiä elementtejä, kuten sääntöjä, pisteiden laskua tai aikarajoituksia. Ideoidaan omia pelihahmoja. • saadaan kokemuksia luovasta tekemisestä ja ilmaisusta teknologian avulla sekä tutustutaan leikkilisiä tehtäviä hyödyntämällä erilaisiin malleihin ja toimintaohjeisiin sekä komennoilla ohjattaviin laitteisiin ja välineisiin. • kokeillaan toimintakomentojen antamista mahdollisuuksien mukaan jollakin ohjelmoitavalla laitteella tai sovelluksella.

Toimintavinkkejä:

- Tutkikaa päiväkodista ja ryhmästä löytyvää teknologiaa ja niiden toimintaperiaatteita; laitteet, sähkö yms. Tehkää kokeiluja, rakentakaa omia laitteita ja robotteja sekä lisätkää itse keksittyjä ominaisuuksia, ääniä ja toimintoja. Tutkikaa, hakekaa tietoa yhdessä sekä kokeilkaa erilaisia ratkaisuja, miten saada jokin asia toimimaan tietyllä tavalla.
- Rikastakaa leikkiympäristöjä kuvin ja rakennelmin teknologisista laitteista ja ympäristöistä.
- Pelatkaa erilaisia sääntöpelejä ja -leikkejä; niin sisällä kuin ulkona. Muokatkaa sääntöjä ja katsokaa mitä tapahtuu; muuttuuko peli tai leikki?
- Rakentakaa erilaisia ratoja esim. leluille tms. ja lisätkää niihin oikeassa maailmassa esiintyviä rakenteita ja teknologisia ratkaisuja; sillat, hissit, portaat, laivat, ajoneuvot yms.
- Tutkikaa ja rakentakaa erilaisia ääntä ja toimintoja sisältäviä koneita ja laitteita. Esim. Kehukone, joka kertoo missä lapset ovat taitavia tai antaa positiivista palautetta. Oma lajittelukone, jossa lapset toimivat koneen osina tehden aina yhden toiminnon/käskyn. (Esim. lelujen siivous)
- Keksikää ja luokaa omia pelejä, toimintoja sekä hahmoja niihin. Askarrelkaa tai esittäkää itse. Tehkää hahmoilla esityksiä, tallentakaa ne ja katsokaa yhdessä.
- Miettikää yhdessä, missä kaikissa tilanteissa päiväkodin arjessa tai kotona annetaan ohjeita. Mitä niitä annetaan ja mihin pitää kiinnittää huomioita, että ohje toimii.

Ohjelmoidut ympäristöt ja niissä toimiminen

Varhaiskasvatuksessa	Lisäksi esiopetuksessa
<ul style="list-style-type: none"> havainnoidaan teknologian roolia arkielämässä. Nimetään lähiympäristön digitaalisia laitteita ja tutkitaan, miten ne toimivat. Pohditaan, millaista hyötyä tai apua laitteista, digitaalisista ympäristöistä on ihmisille. tutkitaan lasten kanssa, miten teknologian avulla voi seurata ihmisen toimintaa. Etsitään omasta lähiympäristöstä käytännön esimerkkejä; liikkeentunnistimet, karttasovellukset, lasten läsnäoloseurantatägit, viivakoodinlukijat ja QR-koodit. Pohditaan, miten laitteet tai sovellukset keräävät toimintaan liittyvää tietoa. 	<ul style="list-style-type: none"> lapsia ohjataan tunnistamaan ja nimeämään arkisesta ympäristöstä esineitä, laitteita ja digitaalisia ympäristöjä, jotka toimivat tietokoneen ohjaamina. Pohditaan ja tutkitaan mitä ne tekevät ja miksi. pohditaan, miksi erilaisilla laitteilla ja sovelluksilla kerätään tietoja ihmisten toiminnasta. Keskustellaan myös lapsille tutuista mediasisällöistä ja ympäristöistä, joissa he niitä seuraavat. Pohditaan yhdessä, millä perusteella esimerkiksi suoratoistopalvelussa käyttäjälle suositellaan eri sisältöjä.

Toimintavinkkejä:

- Tutustukaa eri aisteihin. Tutkikaa, millaisia aisteja teknologisilta laitteilta löytyy.
- Tutustukaa automaatioon ja etsikää yhdessä mitä automatisoituja asioita päiväkodista tai ryhmästä löytyy? Entä kotona? Entä mitkä laitteet toimivat ilman automaatiota?
- Hyödyntäkää karttasovelluksia retkillä; suunnitelkaa yhdessä reitti mitä kuljette, miltä se näyttää kartalla, millaisia ohjeita sovellus antaa matkan varrella. Keskustelkaa tiedon luotettavuudesta ja voiko aina luottaa laitteen antamaan tietoon/ohjeeseen.
- Käyttäkää QR-koodeja osana toimintaa ja harjoitelkaa niiden käyttöä yhdessä. QR-koodien taakse voi lisätä esim. lauluja, runoja, satuja, liikuntavideoita, ääniohjeita, videoita yms. Voitte tehdä myös kuvasuunnistusta, jossa aina QR-koodin takaa löytyy uusi vihje.

7. Yhdessä digiseikkailuun – rohkeasti, uteliaasti ja ilolla

Teknologia on osa lasten maailmaa nyt ja tulevaisuudessa. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa luodaan pohjaa digitaaliselle ymmärrykselle, joka tukee lasten kasvua, oppimista ja osallisuutta. Jokainen laite, sovellus ja hetki teknologian parissa on mahdollisuus oppia, oivaltaa ja ihmetellä. Päiväkodin arjessa digipedagogiikka ei ole vain teknologiaa, se on vuorovaikutusta, leikkiä, luovuutta ja yhdessä oppimista. Kun digitaalisen osaamisen taitoja aletaan harjoitella jo varhaislapsuudessa turvallisesti ja yhdessä ihmetellen ja leikkien, kasvaa lapsista taitavia tulevaisuuden digitoimijoita.

Meidän tehtävämme, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstönä, on kulkea lasten rinnalla tarjoten turvallisia, pedagogisesti merkityksellisiä sekä innostavia kokemuksia teknologian parissa. Jokainen kasvattaja on tärkeä osa tätä matkaa. Lähtekää siis rohkeasti yhteiselle tutkimusmatkalle digitaalisuuden lasten kanssa. Uskaltakaa kokeilla, ihmetellä ja leikkiä median sekä digitaalisuuden parissa. Digitaalisuus ei vaadi täydellisyyttä, se vaatii avoimuutta, rohkeutta kokeilla uusia asioita ja halua oppia yhdessä. Jokainen pieni askel ja kokeilu vie eteenpäin kohti tulevaisuuden taitoja ja elinikäistä oppimista. Innostavia digihetkiä kaikille!

Lähteet

Innokas 2023. Tutustu tekoälyyn. https://www.innokas.fi/wp-content/uploads/2023/04/JULKAI-SUUN_09_2023_Tutustu-tekoalyyn-varhaiskasvatus-esi-ja-alkuopetus.pdf

KAVI 2023. Polkuja ohjelmointiosaamiseen. [Polkuja ohjelmointiosaamiseen - Opas varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen.](#)

Mediamieli 2025. <https://www.mediamieli.fi/wp-content/uploads/2024/12/mediataitoviikko-pedagogisesti-laadukas-sisalto.pdf>

Mäntsälän esiopetuksen opetussuunnitelma 2025. [Mäntsälän kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2025](#)

Mäntsälän varhaiskasvatussuunnitelma 2022. [Mäntsälän kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2022](#)

Opetushallitus 2014. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. [Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 - ePerusteet](#)

Opetushallitus 2021. Pedagogisesti laadukas digitaalinen oppimisympäristö. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Pedagogisesti-laadukas-digitaalinen-ymparisto.pdf>

Opetushallitus 2022a. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opinto-polku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tekstikappale/8265266>

Opetushallitus 2022b. Digitaalisen osaamisen kuvaukset. [Digitaalisen osaamisen kuvaukset - ePerusteet](#)

Opetushallitus 2025a. [Digitalisaation vaikutukset oppimiseen, osaamiseen ja hyvinvointiin](#)

Opetushallitus 2025b. [Tekoäly varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa – lainsäädäntö ja suositukset | Opetushallitus](#)

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2025. [Osaava DigiOpe -kehittämistyö - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö](#)

THL 2024. [Barnahus - Digiturvataitoja lapsille](#)

Vuorimaa, Susanna. 2025. Tietosuoja varhaiskasvatuksessa. Eduhouse koulutusvideo.